Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дене ● ШОАТТА, 4 АВГУСТ, 1979 ШУ. ● № 93 (6068). ● Мах 2 кепиг.

Л. И. Брежнев Н. Чаушескуца вІашагІкхетар

1 августе Крыме КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Л. И. Брежнев вІашагІкхийтар Румынски коммунистически парте Генеральни секретарица, СРР Президентаца Н. Чаушескуца.

Къамьал деча дакъа лоьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР кхьча мехкашцарча гІулакхий министра А. А. Громыкос, РКП ЦК Политисполкома членалла кандидата, СРР кхьча мехкашцарча гІулакхий министра Ш. Андрейс.

Новкъосташа Л. И. Брежневен Н. Чаушескуси вІаши хоамаш дир Советски Союзен Румыне Социалистически Республикен коммунизми социализми хьалъяр мигита лел, советско-румынски отношенеш дегІайоалара, КПСС-ан РКП-еия юкъера вІаши цхьана леладу гІулакхаш чІоагІдара хьакъехьара актуальни дешаш дийцар. Уж раьза хилар шиина а мехка цхе шера планаштеи СЭВ гомачуи шии оагІон ларда тІеи вІаши цхьана леладеча экономически гІулакхашта, производство дегІайоалаяран коопераци елга дегІадоаладаран координаци яра болх дІахо бе безаш хиларан.

Дийцар дуней халкъашта юкъерча дешаех шоашта хетар. Л. И. Брежневеи Н. Чаушескуси лерхІ, терзаш хьадар сихделга соцадар духьа, кхохкам кІаьдбара процесса лерргІа, кхы тІа а динамични кІоарген хьисап далар духьа де деиар тІехьатетта йиш яц, аьнна.

СССР-и СРР-и лерхІаш а кхьча пачхахьалкхенашца — Варшавски Договора членашца, юкъараевропейски совещане дакъа лоацаш хиннача дерригача мехкашца цхьана Хельсински акта тІа оттадьча вІаши цхьана гІулакхаш леладара дерригача лостамашка, цунца цхьана вІаши тешаш хиларен политически кхохкам кІаьдбар тІема кхохкам кІаьдбарца чІоагІбарен даьхе а, визаш дукхагІа тІаахийта. Цунца дийза белгалбир 1980 шера Мадриде хургдолча вІашагІкхетара лоархІам.

Къамьал деча дакъа лоацарца белгалдир, Вене советско-американски вІашагІкхетара эггара хьалхарча ргІанна ОСВ-2 Договора кулгаш яздари дунен политике йоккха позитивни событи а хиина дІаьтталга.

Л. И. Брежневеи Н. Чаушескуси советски румынски халкъаш кортамукъадалнача халкъаша лелабеча къовсамца, расизмана, неоколониальни доала духьаларча, кортамукъален, социальни прогрессеи машарен гІулакх котдаккхара тІехьарча боламца хувцалургйоацаш солидарность йолаш долга.

ВІашагІкхетар чакхдьлар дагардар дуцачея новкъосташкен долча хьале.

ДОККХА СОВГІАТ ДІАДАЛАР

КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Л. И. Брежнева 1-ча августа Ленина ордеи дІаелар РКП Генеральни секретара, СРР Президента Н. Чаушескуна.

Доккха совгІат дІалуш ноя. Л. И. Брежнева аьлар:

— Хьамсара новкъост Чаушеску!

Новкъостий!

1978 шера СССР-еи СРР-ен халкъашта юкъера вежарашха дола доттагІал дегІадоаладара гІулакх дІахьош кхаргІдаьнар белгалдеши хьадийнахьа деиз кховаткъа шу дизарца дийцан СССР Лакхехьарча Совета Президиумо тІайийцар новкъоста Чаушеску Николаена Ленина орден яларах дола Указ.

Сона чІоагІа тоам хул тахан из совгІат дІадала йиш йолаш. Таханара торжественни акт советски коммунисташа румынски коммунисташ чІоагІа лоархІаши вежарашка безаши хилара дола цхьакха тешал хилара тарра тІайийцача баркъахьа хет сона. Вай халкъо чІоагІа чах бу румынски халкъаьарча доттагІален вІаши цхьана леладеча гІулакхийн. ХІаьта вай тІера ца доалаш гІерт тайнтайнар чулоацам болча советско-румынски отношенешка социализми коммунизми хьалъяра, социалистически содружество чІоагІъяра, дерригача дунеи тІарча машара тешшаме гІулакх дайта.

Хьамсара новкъост Чаушеску, доккха совгІат даларца аз даьхьали вуаш хьо.

ЖІоп луш дош аьлар Н. Чаушескус.

Хьамсара новкъост Леонид Ильич Брежнев!

Новкъостий!

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо сона хьожадаь а тахан Іа сона хьаденна а доккха совгІат — Ленина орден бахьан баркал ала безам ба са. Цунах сона гу Румынски коммунистически партенеи Советски Союза Коммунистически партенеи, Румыне Социалистически Республикенеи Советски Союзан юкъера динача доттагІала отношенеш хьагойтар, вай мехкий халкъаша шоайла вІаши сий деш хилар. Цунца цхьана из совгІат аз лерхІ уж отношенеш дегІайоалаечо, румынски советски коммуниста шта юкъера, румынски советски халкъашта юкъера доттагІали вІаши цхьана леладу гІулакхаши чІоагІдеча аз юкъедихьача даьгІа ба мах санна.

Тха парте а тха халкъо а бокъ мах бу румыно-советски отношеней. Тхоиа лов дерригача лостамашка вай мехкашка социализми коммунизми хьалъяра, социализма, вІаши цхьана гІулакхаш леладар, дерригача дунеи тІарча машара юкъарча гІулакха хьашташ кховчашдар духьа уж отношенеш хадданза дегІаихар.

Цкьакха а чІоагІа баркал оал аз Іа, Леонид Ильич, сона хьаденнача совгІатахи из бахьан сона лоаца бахькхарантен.

СовгІат дІалуча бар: советски оагІонгахьара — КПСС ЦК Политбюро член, СССР кхьча мехкашцарча гІулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК Генеральни секретара помощник А. И. Блатов, румынски оагІонгахьара — РКП ЦК Политисполкома членалла кандидат, СРР кхьча мехкашцарча гІулакхий министр Ш. Андрей, РКП Генеральни секретара советник К. Митк.

(ТАСС).

Сийле хийла хьалхалаттарий

КПСС обкома бюро, Нохч-ГІалгІай АССР Министрий Совет хьажий районаша, колхозаша, совхозаше доакъар дукхагІа докхара, кийчдеря, цун динал ойяра тІехье лелаьча социалистически яха 1979 шера 1-гІа август кхатІехкоачаш яьча итогашка.

Доакъараш кийчдечеи цар динал айечи эггара доккхагІа хьоккамаш доле районаш, колхозаш, совхозаш белгал а яь республиканcки газеташ тІа чІоагІдаьча сийлен Улга тІа яьхай:

Районаш:

Гудермесски,

йол кийчъяра шера задани 40 процент, сенаж чуйоллара — 85, ча — 69, бацций хьоар дениэхера 35 процент кхоачашъяьй.

Шелковской,

йол кийчъяра шера задани 24 процент, сенаж чуйоллара — 124, ча — 53, бацций хьоар дениэхера — 35 процент кхоачашъяьй.

Боахамаш:

Гудермесски района «Гудермесский» совхоз,

Гудермесски района «Терек» яха совхоз,

Шелковской района «Путь к коммунизму» яха колхоз,

Шелковской района «Красный пахарь» яха колхоз,

Грозненски района «Первое мая» яха колхоз,

Наурски района «Пантелеимонов» совхоз,

Назрановски района «Назрановский» совхоз,

Урус-Мартановски района Мичурина цІерагІа совхоз,

Шалински района «Шалинский» совхоз,

Шалински района XX партсъезда цІерагІа совхоз.

Хьайбаш леладерий толамаш

«Куларинский» совхозерча доахан леладераша цхе шера плаи хавал хьалха кховчашье гІерташ къахьег. Укх ах шера дІачуесна шура 1058 тонн я. Планал совгІа яьккхай 178 тонн. ХІара Іаттагара 1759 килограмм шура яьккхай. Из 288 килограмм планал совгІа я.

Социалистически яхьа хьалха латташ хьабоагІа Джамбулатова Неби, Саидова Зулай, Шахгиреева Седа, Гадаева Зугаш. Цар хІара Іаттагара 2000 килограмм шура яьккхаб плаи 1500 йолча.

Пачхахьалкхенна дулх дІачудалара плаи а тІехкхоачашъяьй. Ах шера дІачудениад 640 центнер, планал совнагІа 240 центнер а луш. Уж хьокхамаш дахарах совхоза КПСС райкома, райисполкома, профсоюзо РК ЦІе байрахк еннай, хІаьта районни газета сийлен Улга тІа а яьккхай из.

Я. ЦУЕВ.

10 АВГУСТЕ ДІАДОЛАЛУ ДОАКЪАР ІАЛАШДАРА МЕСЯЧНИК

ЦАІ САННА МАССАВА А АРАВАЛА ДОАКЪАР ІАЛАШДЕ!

КПСС обкомеи НГІАССР Министрий Советеи

Доакъар даккхарах кийчдарах тІехьа ыдрхача социалистически яхьа итогашка а хьежа, КПСС обкома бюреси НГІАССР Министрий Советеи республика районашта, колхозашта, совхозашта юкъе котбьнинараш белгалбаьб. Цунца цхьана Грозненски, Надтеречни, Сунженски, Урус-Мартановски районий боахамашка, кхьча районий дукхача колхозашкеи совхозашкеи доакъар кийчделга геттара ледара лелалга белгалдаьккхад. НоагІа дола кийчдаь доакъар классца дац, из доадарахи лечкъадарахи лорадара учет лелаяра хайра тІахьожам лоаттабац.

Доакъар кийчделга сихдар духьа колхозийи совхозийи коллективаш оарцагІъяхара, болаш йолча торонех дикагІа кийчда эхаре 1979 шере 10 августе денз 10 сентябре кхачалца доакъар кийчдара месячник дІахайкадаьд. Месячник долча хана йол, силос, кхьдола доакъар кийчдара районашта задании оттаьй. Республика бІарчача хьайцача 50 эзар тонн йол, 400 эзар тонн силос, 9200 тонн бацций хьоар, 21000 тонн генарий отходаш, 22600 тонн эрз, 2400 тонна гаьний гІа кийчде лерхІ.

Месячник долча хана етт да массаза доал доакъар кийчдарен цун динал лакхагІа хилийтарен тІехьа районашта, колхозашта, совхозашта юкъе ыдрхача социалистически яхьа итогаш ергья. Яхье котъяьнна районаши боахамаши республиканcки газеташ тІарча сийлен Улга тІа доахаргда.

Месячник долча хана цхьакха ди массаза доал республиканcки газеташ тІа министертерчья районашна доакъар кийчдара заданеш кхоачашъярах йола сводкаш.

Доакъар кийчдара ерригача участкашка — кхай тІа, силосни кІоагашка, бацций хьоар кийчдеча цехашка лерргІа болх белга Іалашде декхарийла я КПСС горкомашии райкомашии, горрайисполкомаш, юрта боахама министерство, кхьйола республиканcки юртбоахама ведомстваш, боахамий кулгалхой, колхозийи совхозийи партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш.

Месячник долча хана йол хьакха, силос йолла, доакъар кийчдеча кхьдола балхаш дара ма могга дукхагІа юкъеоза беза колхозхой, совхозий белхлой, болх бе могарг мел дола берригa бака лах. Къьостта теркам тІабахийта беза доакъар кийчдеча техниках, транспортни средствах дикагІа пайда эцара. Субботникашца воскресникашии вІаштІехьдаха деза, цига дакъа лацара юкъеоза беза промышлении, тІшилоьчеча, транспортни предприятейи организацейи белхлой.

Доакъар кийчдара месячника ледавах шорра дуаца декхарийла я республиканcки газетий редакцеш, телевиденеи радиовещанеи комитет.

Ши бІаь гектарах хІаране тІара 70 центнер фуаьхьа хьажкІаш чуя социалистически декхар тІайийцад укх шере Шалински района «Джалка» яхача совхоза Социалистически Къахьегама Турпало Саидов Бауде кулгалдеча механизированни коллективо. Дешa дош толамца кхоачашдер духьа къахьегаш дукха вахи хьинари дІадениад цо. ХІанз дегІаенача хьажкІашка хьежача гуш да лоархІар кхоачашде дарва кхаргІдергахьар. ВоарагІа кхета, закха, цига болаш латт хьаьнкІаш.

Дика хьехамаш телаш из культура хьалкхое Саидов Баудина доккха новкъостах дир Грозненски опытно-мелиоративни станце балхахоша.

СУРТА ТІА: хьажкІаш ел дика хьуьнкъаш латт хьожаш ба (аьрдехьара аьттехьа) «Джалка» совхоза мехотряда кулгалхо Саидов Бауди, Грозненски опытно-мелиоративни станце балхахой Р. К. Татаренков К. Т. Ильмен.

Сунжера хоамаш

Балхаш сихденнад

Сунженски района Ленина цІерагІа колхозера къахьегамхой, ялт чуийца а даьккхе, укх деношка лаьтташ оакаш боахк. Аьха Іойнярея 723 гектар. БехктоккхамЦ гІулакх долга а кхеш, лаьрагІа оарцагІбьнинаб укхаза доакъар Іалашдара а. Ферма йолча хьатІаденад 55 тонн ча, кІаьта 169 тонн ча колаш а дезь доахан Іангара доакъача моттига дукха геьна а доацаш дІаоттадеьд. Из деррига ча гулдеьд 230 гектара тІара. Цул совгІа, 267 гектара тІа сийна доакъар хургдолаш хьажкІаш а дІайийнай. Фу кийчдеча гІулакхага а дика хьожаш ба колхозхой. ДІаоттабаьб 100 тонн муки 300 тонн кІан.

В. ЛЕБЕРДА.

●

Колхоза новкъостал ду

Нестеровски станични Совета лаьттан тІа укха къуне боалама предприятеши организацеши «Путь к коммунизму» яхача колхоза хьайбашта доакъар кийчдеш йоахк. Царна юкъе дакъа лоацаш ба воккхагІволча лесниче Ю. Ю. Мизнева доал деш йолча лесничествера инженерно-технически белхлой. Станични Совета исполкома задани еннаяр кхо тонн йол якхе аьнна. Из задании тІехкхоачашъяьй 8 тонн а яьккха. ХІаьта йол дІахо а хьокхаш я. ХІара дийнахьа йол хьокхаш хул 10 — 12 сог. Цу гІулакха дика хьинар дІаккхоач А. Булгунева, В. Токарева, П. Покидко, И. Ипиева, А. Баіеева. Ше мукъа волча хана царца мангал воаллаш хул Ю. Мизнев а. Укх тІаахьарча хана каст-каста догІа дарех аьттув бокаш нийсденнад доакъар кийчдар. Лесникаша лаьрхІад гуйре хьатІаккачалца мангал хьакха.

А. ЗИМАРИН.

ХЬАЙБАШ ІАЙ ДИЗА ХУРГДА

Укх деношка кхашкара балхаш сихдаьд Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза къахьегамхоша. 1100 гектара тІара гІарахьа дийна ялат лоацача хана чуийна а даьккха лаьтта чах мукъа а даьккха, оахаш да хІанз. Из болх 800 гектара тІа баьб.

Дийнахьен буси тоин сменагІа къахьег лаьтта оахаш боихача механизаторьша нис тракторашца. Геттара овсаре болх бу трактористаша Исмаилов Гилаве, Асхабов Мусас, Матаев Султана, Асмаев Іайнде. Балха норма 140—150 процент кховчаш да еш цхьа смена дІахийташ царех хІаране.

Аьха даьккхача лаьттах 500 гектара тІа доакъара лаьрхІа шоалагІа хьажкІаш дІайийнай, план 300 хинна ча. ХІаьта укх шера планагІа 1470 тонн йол, ялх эзар тонн силос кийчье, 150 тонн бацций витаминни хьоар даккха дезаш ба уж. Фу даьд хІанзале? Йол 500 тонн кийчъяьй, бацций витаминни хьоар 60 тонн даьккхад. Цул совгІа, эзар тонн совгІа тІа дІаоттадаьд аргІаш а даь.

Доакъар Іалашдара балхаш дІахо дІахьош да. 450 гектара тІа дукхача шерашка тІаювли бацаш я боахаме. Уж хІанз шоалагІа хьакха йолаьй. Цигара кхы а, кІеэнигагІа яле а, 400 тонн йол кийчье лерхІ. Цул совгІа Советски района доамашка мангал хьонхаш кхы а 1000 тонн совгІа йол кийчье дага ба колхозхов. Из болх бе укх деношка доамашка дІаваьхав бІаь совгІа сог. Цига дІайиташ пресс-подборщик а. Кепаш е еш вІаяхьаргъя йол.

Х. МАГОМЕТОВ.

ДИКА ХУВЦАМАШ

Укх шера Ермоловски птицефабрикерча къахьегамхой вІаштІехьденнад ах шера планаш тІехкхоачаш а еш пачхахьалкхенна 1212 эзар фуъ, 1692 центнер дулх дІадала. Аттa ннйсдениадац уж хьокхамаш доакхилга. Дукха даьд укхаза болх тоалургбола гІулакхаш. Царех да къахьегамхой хьашташка хьажар, бехктоккхамеча балха моттигашка коммунисташи комсомольцаши уттабар, экономически балха гІулакхаш тоадар, тІехьабусараш хургболцаш болхлошта юкъе социалистически яхь йоржаяр.

Бригадашта юкъе хьалхьле лелаю коммуниста Дербищева Іумас кулгалдеча бригадо. Массе хана балха хьалха йолаш хьайоагІа оалкахареш леладу Остроушенко Валентина, Хамзатова Зайнап, Талатова Панант, Избахиева Заху. Цар бараІ бетта план кхоачашъяьй.

Я. АЙХАНОВ.

ДОАКЪАР ІАЛАШДАР 30 ИЮЛЬ ТІАКХОАЧАШ

(плаи проценташа).

Районаш	Йол: дерригa	Йол: [illegible]	Йол: [illegible]	Бацца хьоар: дерригa	Бацца хьоар: [illegible]	Бацца хьоар: [illegible]	Ча
Шалински	51	86	27	15	100	—	58
Назрановски	43	76	15	26	—	25	50
Гудермесски	40	71	9	36	37	6	69
Урус-Мартановски	33	44	34	11	30	41	39
Наурски	27	83	11	54	31	9	41
Грозненски	26	45	29	26	26	17	39
Шелковской	54	82	19	92	10	—	63
Ножай-Юртовски	91				—		44
Малгобекски	21	97	7	49	—	100	84
Надтеречни	91	79	16	36	22	29	43
Сунженски	10	94	—	96	45	—	49
Ачхой-Мартановски	18	—	—	30	10	47	94
Ведески	16	—	—	—	—	—	28
Советски	2	—	—	54	—	—	2
Республикан гІоала	24	74	18	41	29	11	47

Грозненски «Электроприбор» завода бригадаша. Царна юкъе укх шера даим хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я коммунист, цеха партбюро член Букреев Николай Алексеевич керте латта слесарий-сборщикий бригади. Укх шера хьалхарча ах шера завода бригадашта юкъе хьержача яхье хьалхара моттиг яьккхар цу бригадо. Белгалбаьнна дика къахьегаш ба укхаза слесараш-сборщикаш Мышевский Александр, Букреев Николай, Уваров Радион, кхьбераш. 130 процентал чутухьахьа шоай норма кхоачйіцъяц цар.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) слесараш-сборщикаш А. Мышевский, Н. Букреев, Р. Уваров, электрографически аппарата лаьрхІа шоаш кийчъяьча оатхалта хьожаш ба.

И. ПЛИЕВА сурт.

РСФСР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ИТТЛАГІА СЕССИ

Пачхахьалкхена общественни вахара правовой лардаш дІахо чІоагІъярца юкъасинача лоархІамеча законодательни акташка хьежар 3-ча августе Йоккхача Кремлевски двореце хиина нІсаллагІа хержача РСФСР Лакхехьарча Совета иттлагІа сесси.

Депутаташеи хььшашеи дІаьхдаь тІоараш детташ тІайийцар новкъостий Ю. В. Андропов, А. П. Кириленко, В. В. Кузнецов, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев, Н. А. Тихонов, И. В. Капитонов, М. В. Зимянин, К. В. Русаков, М. С. Горбачев.

Сесс дийцар РСФСР Министрий Советах долча Российски Федераце Закона проектах дола дош.

Докладчика — КПСС ЦК Политбюро членалла кандидата, РСФСР Министрий Совета председатела депутата М. С. Соломенцева, пресешка къамаьлаш даьча депутаташа белгалдоахар цу проекта тІа республика пачхахьалкхен лакхера исполнительни а распорядительни а орган хиларах тарра Российски Федераце правительства правовой статус оттаелга.

Кердача законо, йоахар ораторашa, гІо дергда Министрий Совета, республика ерригача пачхахьалкхен учрежденей болх дикагІа вІаштІехьбахаран эргабоахаш тоабаран. Цу йиш хулийтаргья пачхахьалкхен общественни гІулакхаш къестадеча балха граждаиаш шерагІа юкъеоза.

Депутаташа массава раьза а волаш тІайийцар РСФСР Министрий Советах дола Закон.

Цул тІехьагІа сессе ййийцар РСФСР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка хоржамаш дарах долча Российски Федераце Закона проект. Цу дешах доклад йир Закона проект кийчъяра йолча РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума комиссе председатела депутата Ю. Ф. Соловьева. Ораторашa дуцар граждаиий хоржама бокъонаш дІахо шеръяра а цу бокъоний гаранти чІоагІъяра а тІаберзабаь никъ цу документо лерргІа чакхбоаккхаш хиларах. Закона проекта тІа гулъяьй хоржамаш кийчделген чакхдоахилген вІаштІехьдоахаш йола ерригa норма, цу лоархІамеча наппаше хоржамий комиссей, общественни организацей а къахьегама коллективай а лоархІам лакхбелга белгалдаьд.

РСФСР халкъа депутатий моттигашкарча Советашка хоржамаш дара закон массава а раьза волаш тІайийцар.

РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума секретара депутата Х. П. Нешкова докладагІа сессе чІоагІдир республика Лакхехьарча Совета Президиума указаш.

(ТАСС).

Интернациональни доттагIал чIоагIдеш

АЙБЕ НАХА КХЕТАМ БАЛАРА ДАЬКЪЕРА КЪАХЬЕГАМА КОЛЛЕКТИВА ЛОАРХIАМ

«Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцам тIа белгалдаьккхад кхетам балара даькъера къахьегама коллектива лоархIам айбанза барг ца хилар.

Вай мехка, ма дарра аьлча, предприятей, колхозийн совхозийн, учреждений а дешара заведенеш а коллективашка вIашагIтехаб беррига къахьегамхой — белхлой, колхозхой, дешархой, кагирхой. Къахьегама коллектив — из я сага дикаагIа йола граждански оамалаш — къахьегама тIера, дисциплина йолаш хулга, общественни декхар чIоагIа кхетаделга, идейно дог тийша, интернационализм йолаш хулга — хьахулаши дегIаухаши йола социалистически общества экономически социальни ячейка.

Дукхьал «цига я — белгалдаьккхад КПСС XXV съезде — советски наькха къахьегамеи общественни хьинар айдар духьа къовсам лоаттабе лоархIаме моттиг. Цига хьахул къахьегамхой нерда, социалистически оамалаш, доттагIален новкъосташхои йола, вIаши новкъостала дара юкъмоттиг. Коллективаня хьалхашира хIаране бехктохкими хIара болхлочоа хьалхара коллектива бехктохками — иштта я вахара вай хьисапа белгалагIа йола оагIув». Къахьегама коллектива лоархIам, къахьегамхошта кхетам балара лоархIамегIарча средстваех цаI ия хиларах тарра, хIинзарча хана къаьстта дикку.

ХIанз Нохч-ГIалгIайчен промышленни предприятешка, гIишлош хьалъеча, совхозашкеи колхозашкеи оагIув оагIох а теха къахьегаш боахк 30 совгIча къамах бола нах, вай мехка материальни духовни рузкъа деба а деш.

Из къаьтта хьехьонхаш я дукхача къамий викалех латта Грозненски «Автоспецоборудоване» яхача опытно-экспериментальни завода коллектив. Цу башха-дикача коллективе шоай бехктоккам чIоагIа кхета а беш, творчески хьинарца болх беш би бе-беча къамех бола нах. Творчески коллектив — иштта ала мегаргдолаш я сварщика Хамзаев Лечий бригада. Цунна карагIдаьнна дикка хIамаш дукха да. Балха хамах пайда эцарте, балха дикалга дилляча образец хила мегаргйолаш я из. Цу бригадай члений нравственни закони леладеча гIулакхий бустами хинна дIаэттад къахьегаме а быте а цхьана творчески гIулакхаш лелаелга, новкъосташка вIаши гIо делга.

Дукха шераш хьалхагIа денз хьайоагIаш деина я бригаде — «ТIехьавусаш цхьанна а ма хилва уллув». Цхьанкха моттиг нийсъенна-иц сварщикаша эдинеш е тIанийца денхараш кхотташ ца деш.

Керда хьатIанийца хIара болхло, производстве болх берий говзал лакхъйр духьа аттара хьалха Хамзаев волча хьожаву балха, цига я бригада тIуш — къахьегама ветеранаш М. Малахов А. Григорьев, кхыбараш. Технически училищай дешархоша а цу бригаде чакхйоаях шоай практика.

Заводи партийни организаце дукха болх бу боахлоьта интернациональни кхетам балара. СССР халкъий доттагIалах; ленински къамий политика котъялларах лекцеш ешаш лекторех я цехашки болх беш. Завода къахьегама коллектива девиз а хинна дIаэттад дешаш: «Цхьаниe массанена а хьалхара массане а цхьаннена хьалхара».

Iилма-технически революцеи социальни прогрессеи аьелашна тIехьтIехьа дукхагIа хул къахьегамхой юкъарчен профессионально-технически образоване боарамгара дIадехараш. КПСС Программа тIа йоах: «Iилма, техника чIоагIа дегIаухаш хиларца дуваденна хадданза эргайоахаш тоде еза профессионально-технически образовален производственни дешарен система. производстве болх берий говзал цар общеобразовательни кийчонца цхьана тарлургйолаш хилийтар духьа...». Цудухьа Чир-Юртовски цементни завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацей тернама юкъмоттиге латт специалисташ кийчбера доал. Массехк достамагIа къоастадеш да из, царех цаI — денхар а дахь тIадоахадеь технически дешар.

1975 шера денз хIара шера хьалха латтача, перспективнегIа болча къонача болхлоех итт саг вохийт предприяте мехкарча лакхерча дешера заведенешка деша. Массехк шу даьннечк гIолла участкий, цехий, службай кулгалхой а хила дIаотт уж, тIаккха до торо хулийтаргъя моттигерча кадрех кхы а чIоагIагIа мог гIертолга е. цу тайппара арахьара кадраш тIаккхулара проблема дикка аттача а йоаккхаш.

Интернациональни кхетам балара беш бола болх гIишлош хьалъеча бIарччаьа цхьан коллективера бе-беча къамех бола викалаш дукха хиларца белгалбаьнна, Iаш, из кхы а белгалбоал завода ошк оборудовании Брянскерча, Бакурча, Запорожьерча, Ленинградерча, Тольяттерча, Ташкентерча, Хабаровскерча машинашъераша лоаттаь хиларца а.

Сог хьалхеву обществе, къахьегама коллективе. Цудухьа идейно-кхетама балха тIа Iалаьмате боккхача лоархIаме я общественни вахара ерригача звеньяшка, къахьегаме, быте сог лоархIамон йоалхо аши, тешаме хилара. шийгара а кхычаргара а доагIар дизза хьадехара принципаш чIоагIъяра гIо деш йола морально-психологически атмосфера.

Назрановски автотранспортни предприяте партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш, администраце дукха хIама даьд болхлой чIоагIа дисциплина коллективо толаме болх бара керттера хьал а даь дIаоттаяра. Дисциплина толхаяь цхьанкха моттиг общественникаша терках ца еш дIаяхаш. Цу тIа а, кхетама болх беча хана административни взыскани яц хьалха йоахараш. Общественносто боаккха бехк — из а хьаьнала къа ца хьегараши балха тIера бувлараши кхетабара эгтара пайданагIа йола средство а хинна дIаоттар.

Республика партийни, профсоюзни организацеш даим йоаххо ю къахьегамхой гармонично дегIаяхара хиланза даргдоаца хьалаш вIаштIехьдахара. идейно-кхетама балха еррига средстваш кхетамца тIаерхаю уж социалистически патриотизмаи интернационализмаи уйланца хьалкхебара. цар общеобразовательни боарамп профессиональни говзалли лакхъяра. Цу гIулакхо заводашкен фабрикашкен, колхозашка а совхозашка а традицеш цIейш ду къона бараш болхлоех дIатохара хетадаь къахьегама сийлен слеташ, къонача болхлойн колхозхойн говзала конкурсаш ю.

Цу тайпара мероприятеш дика вIаштIехьаьйхаи эффективной чакхъовл хIамаш тетача фабрика, «Терек» яхача мебельни фирмо къахьегамы коллективашка. Цу предприятей коллективаш я лаиха политически сакхетам болаш, социалистически къахьегама дисциплина йолаш, дика вIаштIехьаьнна ярая. Цига шерра дегIадевад тыхомчал, къона бараш болхлоех дIатохилга, хьалхалаттараш сий деш безбелга, шерре социалистически яь йоаржалий.

Уж еррига традицеш Iалаьмате боккхала лоархIаме я коллективашка аьттув бола социальни нравственно-психологически [illegible] хьахилийтара, идейни юкъарле, цхьана гIулакхаш леладар, вIаши новкъостала дар, довза юкъе дар, демократизм санна йола пор керттера оамалаш къахилийтара. «Цу тайпара традицеш ца [illegible] хадаьд А. С. Макаренко [illegible] нийса советски кхетам болалургбац аьлла хет сона. ХIана? ХIана аьлча, нийса кхетам болалургбац ший сийн хам беши ший коллективни юкь холу ши йола низ бола коллектив ца хуле».

Кагирхошта коммунистически кхетам балара, оамалаш хаддина новкъхалашнара новкъаьлашка ювлийтара боккхача лоархIаме да къахьегама ветеранийн хьехамаш хьехамчаш. Хьехамчий башха-дика гIулакх кхочашдеш ва Нохч-ГIалгIайчене 7700 саг, царна юкъе вик Социалистически Къахьегама Турпал а волаш. Шоай когаметта дIаотта дика гиена кийчъай хьоашта «Красный молот» завода хьехамчаша.

Шерра йовзаш я кагирхой хьехамчий Социалистически Къахьегама Турпалий М. П. Ушаковай, Ш. Хаджиевей, «Красный молот» завода токара К. И. Шишкевай, ПМК-105 каменщикий С. Д. Дикаевей П. П. Горшкова, локомотивни депо слесара В. А. Шапшуева, ПТУ-9 производственни дешара мастера Х. А. Магомедова, кхычар цIераш.

Хьаэпаргва вай, масала, Ш. Хаджиев. Юкхьанца-м иштта хила доагIаш я дар аьнна хеташ яз — опыт йолаш волча, шийкулгашца бIарчча город хьаьгаь вахьнача сага, шийгIулакха говзанча а хинна ше дIаоттачул тIехьагIа, къоначарна дIаяла еза опыт. Цхьабакъа, шерра хьаллаьца лелаеча цу традице а ший къаьстта башхало я. Каменщик е плотник, бригадир ше а санна, дика, сиха, кхеташ болх бе Iомавар — из цаI да. Из дов мастеро-ки тини делаеш мел волчоа. ХIаьта къахьега воллуш волча сага ерригача объектни хьалхара ше бехктохкамо хиларах йола уйла чуйоссаяр. цунах гIиш [illegible] да вар — яз дулургдац ший цхьанне хьокламехи толамехи кхоачам беш воацачи сага мара. Кердача непара балха саг'

ХIара шера ПТУ-1 [illegible] кхачархараш тIавахарца къонаду СССР 50 шу хиларна цIерагIча Грозненски химически завода коллектив, цудухьа цар лаьа эшаш ва опыт, доттагIал долаш. вахара хьехам лургбоаш йола вокхагIвола новкъост. Кагирхоца масал эца мегаргдолаш бераш дукха а ба. Царех ба цехкома председатель воккхагIвола аппаратчик Д. А. Сидоркин, парторг А. И. Анисимов, боккхагIбола аппаратчикаш Н. Н. Кузьменков Б. Н. Самойлович. Цу нахах балха моттигаш караделлач кагийча наха новкъостал даь ца Iеш, керттердар а ду уххазе, оалаш ма дарра, коллективах хIалкара гIо ду. вахар дерттIа вIаштIехьдаккха Iомаву. Ветеранашка хьийга къа кхоахоица юкъ метта отт. Боккъал башха специалист а тIехдика новкъост а хинна дIаоттай комсомолка Мирнева Лейла, шоаш дика хилар хьахьекхад Белоусова Людас, Новоселова Таниc, кхычар.

Х. САИДОВА.
Нохч-ГIалгIай историе, социологе, филологе Iилма-тохкама института вокхагIвола Iилман белхло, исторически Iилмий кандидат.

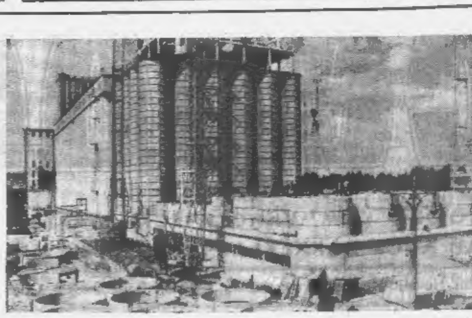

МОСКВА. Ялат чулоаттадара керда емкосташ хьалъеш латт № 4 йолча столични мелькомбинате. РСФСР юртара гIишлошъяра Министерства «Нечерноземэлеватормельмонтаж» треста Московски специализированни монтажни управлене хьалъю укказа силосийчар хьисапера 46,6 эзар тонн ялат чухоттаргдола керда бин корпус.

Из гIарс хьалбу къалцехьа а хьаьча 6 метр диаметр йолча аьшкабетонни чIоагаш вIашкаууттаеш хьал е йоташ. УрагIеe иххорагIен долча овнашка гIолла тIоадал чугIортйоацаш чIоагIъяь я корпусаш. Укказа дIаухийташ йола вIашкаууттаеча аьшкабетонни элементаш кийчъяьй «Промзернопроект» яхача Центральни Iилма-тохкама институто.

СУРТА ТIА: элеватора керда корпусаш хьалъеш латтача.

В. КОШЕВОЯ сур.

САГА ДИКА ЦIИ ЛОРАЕШ

Халахетар даьд сага. ГIожагIча тайпара, ца доагIаш. Дукхача наха хьалхашка из довстама воаккхаш дош аьнад цуга.

Иззамо халахетар юха дергда цунна? Дийша а эзделдолаш а волча сага тоам мичаб довна юкъевахар.

ХIама ца оалаш Iе а мичад вIаштIехьа: сий доаца, оаиш гIулакх бекхам ца беш миштa дутаргда?! Иззаморг-м, тIаккха, дукхаза а юха нердоаварг ма дий.

ХIаьта сага сийна мел доккха моральни зе ду бIехача хабараша, йоахараша, меткъаьлеша!

«ХIара советски гражданин, аьнад Л. И. Брежнева, — дог тийша хила веза, дуи вахари уваххIенон, цуи хIамаш, цуи боккъонаш, цуи сий а сатем а пачхаьалкхено тешшаме лорадеш хиларах». Из положени чIоагIъяьй мехка Керттерча закона тIа а — СССР Конституце тIа.

МоллагIча тайпара толхаяь а боккъонаш толхаличa, цу цхьан хана сага сий а Iохьоккаду. Боккъон, закона сий дергдолаш нах хьал а кхебеш, вай цу тайппара сага а сий дергдолаш кхетам лу царна. Гражданаш ца лоархIаш дола гIулакх хьайца я юкъарца а ма леладайта. Мичахьен хьашнагIчоа доагIаш из дале а.

ДукхагIча лоархIаме да из социалистически обществa хьалашка наькха культурни боарами сакхетами хаддаьза лакхлуча хана сага сий дари лархIари тIехьтIехьа хам болашагIа хулаш хиларца. ХIаьа кхы ца мегаргдолаш дац балха волча моттиге, боахлой коллективе е кхыча общественни моттигашка — улицашка, коашка, трамвайшка, автобусашка бIехха мотт бувцар санна дола аьх дайна гIулокхаш. Оамалий культура, багаро йоагIа хоза Iы бахьан долаш лоаттабеча къамсама, метIIаьлаши аьлдиташи дувцаранца лоаттабеча къовсаме юкъе хьинаре дакъа ца лаьнача даргдац общественни организацеш, предприятейн организацеш кулгалхоша, участкай, цехий начальникаша, мастераша, бригадираша. Массала а дага кхаба деза, хинна материальни зе юхаметтаоттаде йиш йолаш дале а, моральни зе иштта ца хилар, из дега чIоагIа Iаткъаш хул.

Сий Iохьоккадара, моральни сагото тIаколоча тоъарг ма дий массехк гIожа доди е гIулакх. Цудухьа советски законаша массе оагIорахьара лораю сага дика цIи.

Мел даь а сага сий лораделга Iалашдеш долча дукхача гIулакхашта юкъера къаьстта белгалдаккха безам бар ца цаI — РСФСР Граждански Кодекса 7 статья. Цу тIа дIаяздаь латт: «Шоай сий Iохьоккадеш дола хабараш харцдела судага гIолла хьадеха бокъо я граждана с организаце, нагахьа санна цу тайпара хабараш доаржадаьяча уж бакъ хилар хьа ца хьокхе».

Нагахьа санна уж тайпа хабараш непайдоазон тIа яра а дахьи, цар дувцар бокъонца хинна хIама деце, уж а иштта непайдоазон тIа харцде дела Iйхы тайпа моттиг нийсъелча, харцдара лорадоа судо отлаю.

Цу закона маIанга дилла ца, ца доагIаш дола хабараш да шийна юкъдухьал сага сий Iохьоккадаь ца Iеш, общественни мнения хьалхашка юкъаIарж яр а. Иштта хилча, моллагIча граждана юкъIарж ю из законаш лоархIаш вац, балха тIера а ваьле лел, цо балха тIа брак ю, социалистически общежите правилаш телхаю яхаш доаржадеча хабараша.

Дукхача нахага, масала, газет дешараша е цеха юкъарча собране вIашагIкхийттараша кхача дацар аьнна а дIадаьржарг лоархI хабар. Кхоалам бе из хабар моллагIча кхычун дергах кхийттадале а кхетачене. кхоачарагIа болча доттагIашта юкъе е камметтел цхьан сага дийца дале — масала, доаллахаччо квартирела юкъа. Вешта [illegible] доаша аьлча, вахача-лелаяна метта йоахараш дувцар [illegible] цунах. Цу хана сага сий Iохьоккадеш дола хабараш доаржадер ше дулаяща къовсам лоаттабеш хиларах бокъонца дог тийша хила а тарлу, ма дарра аьлча, ше ца доагIар а дийца сага юкъIаьрж яьйоллашехьа а.

Шийх ца доагIар дийцад аьнна хеташ волча граждана халкъа судага заявлени язъе еза. Ше дувцар бакъдеш дола тешалаш тIехьа а долаш — къамаьл леча хана цига хиннача теший список, письмош н. кх. дI.

Судага гIолла харцъе йиш яраш сага сий Iохьоккадеш йола факташ я, общественни мнене е къаьст-къаьстача наха цар беш бола мах а боацаш. Хабараш айлаюкъе доахар декхарийла ва ше дийцар бокъонца бакъ долга хьахьокха. Иштта да закон яхар. Нагахьа санна факташ бокъонца бакъ иле, гонахьарча хьалхашка шийсий доадьар, хабар айлаюкъе даьнкхар а вовшаш, граждании ше ва.

Теркалде деза, судаца дувзадена хикна зе юхаметтаоттаде декхарийла вай доацар айлаюкъе даькхар волча. Йоахараш айлаюкъе дувцара тIера бараштa уйла е хIамаш долаш да унхаза.

Ховшехьа а, сага сий доадеши юкъIаьрж еш дола гIулакхаши къамьаладик диьр уголовни порядкагIа бехктоккама оз РСФСР УК 131 статьяга кьежика, сага бохам бе йиш я дешаша, йоавонца, кулга оамалагIа, гIулакхаща, кхыдаранца. Нагахьа санна халахетар шоаш шиъ цхьаь волча метте а ца деш, гIожагIча тайпара, общественни порядок толха а еш даь дале, общество ца ларкIарца дувзадена дале (нах болча метте, общественни зрелищеи е кхы тайпа мероприятеш йолча метте бIеха мотт бувцарг — тIаккха укказа гучаяьа я РСФСР УК 206 статья тIа е кхыча законодательни акташ тIа ювцаш йола хулиганство.

Халахетар дарах уголовни бехктохкаме оза йиш яц, нагахьа санна халахетар хиначо шийна халахетар даь саг судага лоткъа ца вай.

ЗаконагIа чIоагIа бехктохкаме оз доацар дувцарах, вешта аьлча, сага сий доадеш дола хабараш, уж харц долга шейна ховшшехьа а, йоазонца е къамаьлаца доаржадарах.

Советски вахара хьисапо, вай строй демократизмо гIо ду шоай письмошца кхоачамбоацараш гучадоахача, учреждений, предприятей, организацей гIулакхаш тоадар а дIахо дикагIча оагIорахьара эргадахар а духьа предложенеш телача граждании хьинар айдара. Цхьабакъда, цхьаза хорабоагIа кхоачамбоацарех хоам бу шоаш а яхаш, шоашта бола аьттуви гIойлен лехаш, моллагIчуннира шоай нийсхал дикка гIерташ бола нах. Цар массе тайпара доацараш айлаюкъе доаржаду шоай коллегех, предприятей, учреждений, общественни организацей кулгалхоех.

Доацар дувцачо леладер, вайна ма харра, шайна ховшшехьа а ма дий, цо кхетаду, кхыча сага сий доадеш дола харц хабараш ше айлаюкъе доаржаделга. Общественна къаьстта кхераме да уж хабараш докхха зулам дарах бехке ве веза хиларца дувзадена долча хана. Цу тайпара гIулакхаш бахьан долаш нхе шерага кхачаяца чувалла суд е йиш я.

Сий IотоIадарах бехктокхаме озилга оттаду Уголовни Кодекса кхыча статьяшка а. Масала, «Лакхерча гIулакхаштIарчар зуламий хьакъехьа» яхача керте яздаьд, со Iаьдала балха ма вий яхаш, сага сий а доадеш, тIехдаьнкха къамаьл дарах бехктохкаме оаш хиларах. Уголовни бехктохкаме оз общественни порядок лораяра декхар кхоачашдеш волча Iаьдала викала е общественноста викала, милице болхлочуи е дружинника нах болча метте юкъIаьрж еш дола къамаьл дича.

Граждании сий судо лорадеш хилар хьехам балара боккхача лоархIаме да, аьлдитаьи йоахараши доаржадераштa дукъала низ бола гера лу цо общественноста, общественна духьалара цар оамалаш шоаш хьахьайнача кагъяра новкъостал а деш.

А. МОРОЗОВ,
НГIАССР прокурора заместитель.

БАЬЧА БАЛХАХ ЙОЛА ОТЧЕТ

«Червленский» колхоза доакъар кийчдеча цеха партийни группа йоакха яц: кийс сог чуйоагIа цунна. Бакъда, къахьегама коллективе ше йолга хойташ да цуи гIулакхаш. Отчетно-хоржамий собране партгрупорга Александр Еремина дийцар коммунисташа-механизатораша шоашкара хьокхам я гойташ беча балхех, цирца нийсбала гIерташ вокхар леладеча гIулакхех, коллективе беча кхетама балхах. социалистически яхь кишта вIаштIехьаьннккхай. Доакъар кийчдеча яьржача яхьа экран лелаелга тIадиллаладер къонача коммуниста А. Дунаева. Механизатораша доакъа толамаш хьагойташ хIара кIира цкъаза арахецар цо экран.

Партийни группе хIара бетта цкъа собрани хулар, ерригача коллективо дакъа а лоацаш. Коммунисташа къестадаьд транспорт иштта лелаю, кийчъеча доакъара гранулий дикал фу тайпара я, кхыдола дешаш. Собранешка гучадоахар коллективе дола кхоачамбоацараш, уж дIадоахаргдола мероприятеш утта а еш чакхйоахар.

Партгруппа коммунисташа агитационни болх лелаоу. Масала, коммуниста В. Х. Харакозова механизаторашта политически темах лаьца беседаш читнаш ю.

Отчетно-хоржамий собране белгалдаьхар балха тIара кхоачамбоацараш а. Коммунисташа А. Бушина, В. Стороженко автотранспорт лелаяра тIахьожам во лоаттабу, гранулированни доакъар дIаоттаде а дикагIа лораде а деза, аьлар. Коммунистaшта хетачох, доакъар кийчдеча мехотряда начальника механизатораршкара, операторашкара хьадеха доагIача тайпара хьадехац производственни задане кхоачашъелга.

Собране гучадаьхи кхоачамбоацараш дIа а ядаь уж дIадоахаргдола хьадда мероприятеш оттаьй.

Партийни группо баь болх мога а баь партгрупоргалла юха а А. Еремин хержар.

В. ФАРНИЕВА.

КАЗАХСКИ ССР. КПСС XXV съезда дегIайоалле аьнна оттаьй хинна Каратау-Джамбульски территориально-производственни комплекс сихха болараш цха хьалъеш латт. Болх бе йолаенвай «Кок-Джон» яха рудник.

СУРТА ТIА: потребителе дIахьожадеьча фосфоритни рудай ергIанара эшелон.

ТАСС фотохроника.

ТЕОРЕ ДЕШАШ

КЪАМАШТА ЮКЪЕРА ГIУЛАКХАШИ ИДЕЯЙ КЪОВСАМИ

ЛархIа бокъо а йолаш адамлен историе чухь эттара новкханегIен драматичегIен долча дешаех лоархIаш дола къамий доши толамца къоастадар — реальни социализма сийлахь боккха толам. КПСС ленински къамий политика дерригIа чакхъахар бахьан долаш чIоагIъенна дIаэттай вай мехкарча еррига классийи социальни группайи, доккхийча а вIашмигага а къамий йохаргйохаца цхьоагIо. халкъий боккъонна йола интернационалистически вошал.

I

Советски пачхаьалкхе хьахиларе исторически хьалаина шоаш белгалбаьб кердача тайпара дола къамашта юкъера гIулакхаш хьахилар, боккъонца аьрхIача, дерригача дуненна бола лоархIам.

Революци хилалехьарча Россе, хоьш долча тайпара экономически гIулакхашна диллача дегIадахьача къамашта уллув кIезига дацар Iалаьмате гIехьадиса хинна къамаш. Европейски азиатски материкий Iалаьмате боккхийча аренашка дахаш хинна уж къамаш вIашагIдоахар тайп-тайпарча мехкаштеи континенташтеи типични хиннача социализм хьахилалехьарча общественни укладий антагонизмаша Iалаьмате чIоагIа ния тIабахийта бийсар. тайп-тайпарча къамех латта къерзача конгломератах да лерхIараш. идеалаш цхьаттара хиларо кхотадаьча халкъий йохаргйоаца союз хьаяра, революце сомадаьккха къамий хьинар социалистически хувцамий наькъагIа лоаттадера. Партиштта къахьегарах хилар Советски Союзах халкъий доттагIалчи вошален бокъонаш йола университет.

Общественни вахара дерригача доакъошкарча СССР халкъий прогрессо Малхбузенга советски социальни къамийи политика толамашта мукIарло дайт. Иштта, США арадувлача массаенна а хоаш антикоммунистически позицеш тIа латтача «Коммунизма проблемаш» яхача журнало оаду СССР кердача Конституце тIа белгалъяьча принципех «уж практике кхоачашлъа аьн харгаш а лерхIаш». ХIаьта «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипот» оалача журнало Ташкентера беча хоама тIа мукIарло ду. ЮкъерчаАзерча халкъий вахара боарам лоалахарча мехкашкарчул дукха а лакхагIа хилара. хIаьта уж вIалла шеко а йоацаш, шай кхела рамла а карагIдаьнначох доккхал деш а хилара.

Ленински къамий политико, советски республикай Iалаьмате доккхийчо толамаша гIауза деррига дуней тIарча халкъий терках. Из къаьстта гуш да, шоай исторически дегIаахар шин тайпара хилараrIа, социализма ца карагIдаьннарий мах эгтара хьалха цо къамаш дош машта къоастаду а хьежа бела Азе, Африка, Латински Америка мехкашна. Кхыметтел «бос» болча наха хIанз а тIехьа нийсача боккъоний статус бахьан къовсам лоаттабеча. Великобританера къилбаседен Ирландески яр, Канадера франкоканадски яр саппа йола ира проблемаш латтача Малхбузен а йиш яц СССР халкъашта юкъе латтача гIулакхий масалю миллионаш болча наьха уйлашта еш йоза влияни теркал ца йича.

ХIаьта цу даьккъе ший реакции хила а еза цуи. Хоаш ма дий из шай тайпара хургйолга а. Социалистически содружества мехкашка цхьанкха духьале а йоацаш дегIаухаш йолча общественни вахара интернационализаци ара тIаерзаьнча дерригача дуней исторически тенденце хьалхьею капитализма идеологически, политически лораллара реакцеш. Империалисташ уизарбоах цабоцаш йоадача социализма низий, социальни къамийи гIулакхашта мукъадовлара къовсам лоаттабеча халкъий кхоотадалара процессо. Из да тIехьаьрча хана антикоммунизма идеологаш ленински къамий политикана тIагIерташ хилара керттера бахьан.

Керда антикоммунистически кампани хьайнай чIоагIа хайкаеш хинна «сага боккъонаш бахьанцера поход» бIаргагуш ехача хьалашка. ТIаьръюкъе бахнига мара ца диннача диссидентшта гонахьа айяь хинна тIараш фактически уж йолаьрашта ноашта Iаткъар СССР Конституце положенеша цIаьнха а Iалаьмате боккхача низаца чIоагIдир. социалистически строй уж боккъонаш капитализмачул дувцилга йоацаш кIоаргагIа а леррагIа а нахага кхоачилга Iаламдеш хилар социалистически вахара хьисапа дискредитаци яра эша керда средстваш лохаш. «диссидентство индивидуума боарам тIара къамий боарам тIа аькхара» къамашта юкъерча гIулакхий сферега кхаьчай буржуазни пропагандистски службаш. Антикоммунизма идеологаша дагалаьцачох по. цхьан оагIорахьара. ховлуш шербергба хьалхарча кампане гом. хIаьта, шоллагIча оагIорахьара, боккъонехи парIатониаи бола къовсам кхыча областе боккхаргба. торо хулийтаргъя къамаи психологи эттара бочагIа долча яхьнех ваетта. Элен Каррер д' Анкос (Франци), Ричард Пайпс (США), Тереза Раковска-Харистоун (Канада), Хьюг Сетон-Уотсон (Англи) санна ца цу идеологашта юкъе эгтара хьаргIа барашта дукхьаь уитт кхыметтел Советски Союз «вохаре» сурт а.

Царех тарра долча «шайхалий» шин тайпара йола теоретически база я буржуазни Малхбузен социологашта юкъе шерра яьржа къаман дари интернациональни дари цхьана тарлург ца хиларах, цхьанна хIаманга а юхатохалургйоацаш дерригача дуней тIа йрриза дIатта «низ болча националистически вирусах» йола верси. Цуи географически доазонаш вахараш фуд а ца ховш из вирус моллагIча социалистически системах а лат. Къаман фактора мистификаци а еш, буржуазни социологаш гIерт из дерригача дуней дегIаахара керттера дIахьалха тетта низ ба ала. Долча бесса аьлча, цIаькха а юкъедоаладу реакционни национализма герз.

II

Буржуазни социологе традиционни установкашка хьежжа национализма мах бу цар ханала а моттигаца а дийза хIама доацаш, из хьанча хьалех къоаста а йий, социальни политически фактораш терках а ца еш. Социально-классови кIийле вIалла лархIа а ца лоархIаш «хувцалуш йоацача» этнически башхалонашех «индустриализманех» юкъерча конфликтах лерхI цар «къоасталургдоацача» къаман деша маIая. ХIаьта из да, социализман капитализмаи хьалашка овлашкара бе-бе йола къамашта юкъерча гIулакхий проблемаш практически цаIаш лархIар.

Къамаш кортамукъа долара процесса характеристика цу тайпарча позицеш тIара а телаш, халкъаш къамий гIулакхашта а колониально а тоIадара тIаерзаьча капиталистически система материалаш тIа оттаьча лелаш дола хIамаш кхетара иппаратах пайда а эцаш. малхбузехьарча Iилмахошта массанахьа а гуш яр алхха национализми яхьаши я. БIаьи миллионаш болча наха ший байракха кIал а латташ керда вахар хьадеш а социальни къамийи гIулакхий даькъе мукъадовлара къовсам лоаттабеш а йола пролетарски интернационализм е вIалла лоархIаш ц[illegible] е къаенна тишъеннарг лерхI. Халкъий доттагIал «колониализма кхы цхьаькха тайпа» общественни мненена къайла даьхьара, гой шоана, Советашка дагалаьца пропагандистически лозунг да аьнна кхайкадаь да.

Социализма ханара къамашта юкъера гIулакхаш дувцаш, Малхбузен социологаша массала а цхьатарра лерхI «национальни» «националистически» яха понятеш. Къаман мел дар, цунна юкъедоагIа къаьна а тIехьадиса а мел дар, социалистически мел долчоа духьалъоттаду. Цу тайппара ховшшехьа а лечкъаду къамаш паргIата а гармонично а дегIаахар духхьал социализма кIийлен тIа Iалашдеш хилар. Вежарий цхьоагIо чIоагIъялара новкъа суверенни республикаш эзза теха беш санна хозьенна тоалар, советски сага къаман сий лакхдалар — цу дерригех а «сепаратистски тенденцей» белгало лерхI.

Цунца цхьана йолаш йолча социализма опыто ерригача исторически опыто тешаду халкъий вежарий цхьоагIо толаш хиларах, интернациональни цхьана гIулакхаш леладер хилиза даргдоацаш закономерни хIама хиларах.

Малхбузехьа хьалхьй вай мехка къамий доши ирдалниза дарг ца хилар «чIоагIдеча» доводийн хабарийи бIарчча система. «Цхьа дале, социализмо, деци хьона, цхьанкха а керда хIама дихьелац халкъашта юкъерча гIулакхашта юкъе. Цунах а йоаллаш я, цар дувцачох, дуней тIарча моллагIча племенной е дукхача расех латтача обществе йолаш я йовзаш а йола этнически группашта юкъера антагонизм. ШоллагIа дале, Коммунистически парте чакхйоаха общественни вахара интернационализаци яра объективни процессашка диллача йизза нийса йола къамаш вIаши гарга оаьра политика, гой шоана, «денационализацена», къамий башхалонаш низагIа дIаяхара тIаерзаь я. КхоалагIа-дале, советски халкъ кердача исторически общноста хьисапе долаш дац, хIана аьлча, антикоммунизма идеалаша лерхIачох, дукхача къамех латтача пачхьалкхенах духхьал нигIа хаяль доккхийча а наькъча а къамий конгломерат чара кхы хIама хила йиш йолаш дац. Цу идеологаша сонийташ дац бIаьнел совгIа дола эIамига а доккха а советски къам «духхьал цаI долча советски халкъа» чудолла гIертарах дола хабараш. ДиъалагIа-дале, волаш вац советски саг-интернационалист, хIана аьлча, духхьал СССР гражданаш къамий меттаи культура кхыдараш дегIавахара лешаш бебашха ца хеташ хила йиш йоацандаь.

Цу тайпарча мифологе де лерхIар да, дувцараш эрсий е эрсех доаца кхы халкъаш дале а, къамаш дIахо вIаши гарга оаьра духьале яр а, бокъонца дIакъастар а чулоацаш йола шоай «боккъонаш» лоархIилга» хьадехара мол-

КХОАНА—МАШИННАЬКЪАХОЧУН ЕРРИГСОЮЗНИ ДИ

Къаьстта дика болх беш вагIаленай шоай дезача цIейна машинист - инструктор Н. Конев керте латтача маневрови колонна машинистий коллективе. Хенал хьалха кхоачашаьй цо ворхI бетта план. Локомотиви бригадий низаца тепловозашта ремент яра йола инициатива дIайолаьр а из колонна я. Къаьстта дика къа в хьегаш, общественни балха тIа хьинаре даькъа лоапаш хиларца белгалбаьнна ба машиниста гIончча Мельников Евдоким Ересеевич, машинист Мальцев Александр Иванович. Цхьаькха смена дIалхайтац цар шоай норман дикха тIехкхоачаш ца ен.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) машинист А. Мальцев, машинист - инструктор Н. Конев, машинист гIончча Е. Мельников рейсагIа баха кийчбеннаб.

И. ПЛИЕВА сурт.

СОВГIАТ КИЙЧДАЬД

Доккхий социалистически декхараш тIаийцад пятилеткa дильагIча шера Грозненски локомотивни депо машиннаьнъахоша. Уж хапал хьалха кхоачашдаръ шерра социалистически ях йоаржаьча цар тIагIертта къовсам лоаттабу москвичий инициативагIа дIа-юха кхувла поездаш йlаьхегIа а хулийташ, цирца дlакхухьа халкъа боахама мовхьаш дукхагIа хилийтара. Цу даькъе чIоагIа аьттув боалаш дикача къахьегама толамашца накъабаьхкаб уж Ерригсоюзни машиннаьнъахочун дезача цIейна. Эксплуатационни балхаш дара хьалхарча ах шера план 105,4 процент кхоачашъяьй.

Укх шера хьалхарча ах шера депо машинисташа-тепловозникаша дIа-юха йигай беза мух тIаболa 1173 поезд, планагIа лаьрхIачул совгIа эзараш тоннаш мовхьаш дIа а хьош, е соахкарчул шозза вхаззек дукхагIа. Социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалбаьнна ба тепловозникаш - машинисташ В. Н. Еременко, Н. Ф. Восенко, Д. Д. Каширин, Н. П. Соколов, кхыбараш.

Халкъа боахама мовхьаш дIа-хьа кхухьача локомотивей керттера хьоккимаш соахкарчарел дукха а дикагIа да. Лакхъеннай техническим сухал, юкъера лаьрхIача цхьан поездаца дIа-юха хьу мухь дикка дукхагIа хиннаб, дийнахьи буси беча балхага диллача хIара локомотива къахьегама овсарле лакхъеннай. Масала, тепловоза технически сухал цхьан сахьата соахка хьалхарча ах шера хиннача 7.2 процент лакхъеннай, хIаьта электровоза технически сухал 2,2 процент лакхъеннай. Юкъера лаьрхIача хIара тепловозо дIа-хьа хьош бола мухь соахка хьалхарча ах шера хиначул 46 тонни электровозаца хьош бар 107 тонни дукхагIа хиннаб.

Локомотивни депо тепловозникаша - машинисташа тIагIертта къовсам лоаттабу кхомбаран хьурмат даран тIехьа а. Цу даькъе дика ка а йоал цар. Дизельни доагори электроэнергии кхоарра шоаш тIаийца декхараш тIехкхоачаш а деш, хьалхарча ах шера цар кходаьд 204 тонн дизельни доагор, 807 эзар киловатт-сахьат электроэнерги.

Кхомбари хьурмат дарел даькъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттигаш лаьцай 8.5 тонн дизельни доагор кходаьча машиниста Б. И. Скибос, А. Миншошвили — 7,7 тонн, Н. К. Карпенкос — 5,3 тонн. Электровозий машинисташта юкъе хьалхара моттиг лаьцкхай 28.2 эзар киловатт-сахьат электроэнерги кходьча машиниста В. И. Еременкос, шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш лаьцай машинисташа Н. Н. Соколова, Л. П. Потемкина. Уж санна машиннаьнъахой кхы дукха а ба. Лоаццa аьлча, депорча машинистех - тепловозникех цхьаккха саг вац кIеаигдукха кходаьа дизельни доагори электроэнергии кхо ца яьш.

Депо коллектива доахача къахьегама толамашта юкъе дикка дакъа лаьцад предприятерча рационализатораша, изобретателаша. Болхлой къахьегама хьалаш тоадара, производства эффективности къахьегама овсарлен лакхъяра тIаерзаь 78 рационализаторски предложени кийчъяьй цар укх шера. Царех производства юкъейилхьача 67 рационализаторски предложене предприятена шера 19730 сома пайда бу. Дика хьоиххамаш дахарца белгалбаьнна ба рационализатораш В. А. Аташанцев, В. И. Баев, Н. С. Сердюк, А. Ф. Ширягин, кхыбараш. Рационализаторски балха тIа дика ка яларах ВОИР-а Октябрьски райсовето дукха ха йоаццаш Сийлен грамоташ елар царна.

Депо коллектива дикка тIехкхоачашъяьй дерригача техника-экономически хьоккамий ворхI бетта план а. ШийшегIа хьахиннадац уж къахьегама толамаш. Керттедар да шоай къахьегами социалистически яхьи кхетамца вIаштIехьа а лаьккха хьинар кхо ца деш машиннаьнъахоша къахьегар. Коммунистически къахьегама сийлен цIи яккхара къовсам лоаттабеш ба депо беррига болхлой. Царех 460 болхлочо коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи яьккхай.

Б. КОСТОЕВ.

ЦАР СИЙ ДУ

Машиннаьнъахочун Ди белгалдеккхара лаьцача яхье котбаьннараш буваш машиннаьнъа Грозненски отделене начальника заместитела Агабалян Грачик Амоновичи йоккхагIйолча инженера Конофьева Ольга Сергеевнаси цIераш яьхар Назрань, Плиево, Слепцовская станцей болхлой.

22 шу да Назрань станце дежурни Оздоев Хьажмурда машиннаьнъа тIа болх бу. Социалистически яхье дукхаза а котейннав из. Коллектива общественни балха юкъе хьинаре даькъа лоац Хьажмурда. Из поездашта новкъа хьовзам ца хилийтара общественни инспектор ва.

Иштта дика болх беш хьовзагIа цу станце керттера кондуктор Евлоев Салман а. 18 шу да машиннаьнъа тIа цо болх бу. ЦIенха а шийгара гIалат ца доалийташ дика дисциплине йолаш, кхычарна хьовзам телаш хьехоагIа Салман, задании шо тIаийца декхари массаза а кхоачаду. Из а поездашта новкъа хьовзам ца хилийтара общественни инспектор ва.

Шина а дика тоаь а лоаттаю шийгара навкъа участок мастера Могушков Аьмада. Цо кулгалдеш йола околодке отделене дикагIчарех я. Аьмада бригада дукхаза а котейннай социалистически яхье. Околодкана еннай паччахьалкхен дикала Знак.

Назрань станце коллектива сий деш а лоархIаш а ва машиннаьнъа ветеран Могушков Аьмад.

* * *

Дийтта шу да машиннаьнъа Плиево станце бригадира Хамхоев Мусас къахьега. Йоккха ац из тIахьокеш йола околодка. Массаза а дикача хьаме лоаттаю цо кулгалдеча бригадо шийн участок. Околодкина еннай паччахьалкхен дикала Знак.

Дукха за яц цу станце Осканов Дауда болх бу. Беркьда, электромеханик волча цо дикача оагIорахьаре дIавоазийтав ше. Электрооборудовани хила ма йоаггIара лоаттаю цо.

* * *

Дерригга шийн вахар машиннаькъа тIа беча балхаца дийзад Слепцовская станце электромеханика Оздоев ИбрахIима. 30 шу да цо из болх бу. Из дукхаза а котейнна социалистически яхье, укх шера а иштта хьалха вотт. ИбрахIима дукха даькъа лоац станце коллектива общественни вахара юкъе. Из местком председатель ва.

Шийн дас лаьцача къахьегама наькъагIа вода цун воI Адам а. Цу станце электромонтер ва из. Адам а социалистически яхье хьалхалаттарех ва.

Болх беш воле дукха ха яц а, цу лоаццача хана ше вихза машиннаькъахо хилар дIахьекхад цу станце керттерча кондуктора Малхоев Микаила. Цо чIоагIа лоацъю эгонаш сайца латтара за. Из поездашта новкъа хьовзам ца хилийтара общественни инспектор ва.

Ю. ЮСУПОВ.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХIАБУ

Шера доагIача шоай дезача дена накъаболхаш производственни толамаш даьхад Гудермесерча машиннаьнъахоша. Дика ка йоалаш кхоачашйир ах шера план. ГрафикагIа йоагIачул дукхагIа вIашагIъеххар поездаш. Сихача методагIа дIаяхийтар хIара кхоалагIйола ела етта поезд. Транзитни вагонаш сайца латтилга 0,8 сахьат лохдир.

Москверча машиннаьнъахоша дIадоладаь КПСС ЦК могадаь халкъа боахама мовхьаш сихха дIакхачийтара гIулакх хьал а лаьца, станце болхлоша йоккха котало яьккхар. Ах шера дIаяхийтар еза етта 1368 поезд, планагIа боагIачул совгIа 586682 тонн мухь дIабихьар. Из дIабахьара эшаргьяр кхы тIа а 183 поезди иштта локомотиви бригадаши.

Эггара доккхагIа толамаш даьхар маневрови диспетчер Берюлл Ага Иннокентьевна керте латтача смено. Хадаьза задании тIаийца социалистически декхараш тIехкхоачадеш хьайоагIа из. ХIара бетта еча яхьа итогегIа хьалхара моттигаш яхарах премеш тийннай цунна.

Смене къаьстта дика къахьегаш ва керттерча горочни маневрови района поездаш вIашагIъеххаш вола КПСС членалла кандидат, комсомольски комитета секретарь Габаев Султан, централизованни горочни маневрови поста оператор, парте горкома член Радетская Надежда, регулировщикаш Капилов Алексей, Аздамиров Хьамид, операторaш Кодзоева Людмила, Дудинова Мария, Кузьмина Вера, станце центральни парка дежурни Бекмурзаев ИбрахIим.

Иштта шийн ах шера плани социалистически декхараш тIехкхоачашдир Гудермеса машиннаьнъа вокзала коллектива а. 25 эзар пассажира гIулакх де дош деннача билетни кассираша 25784 пассажира гIулакх дир, хIаьта 2500 пассажира плацкартни моттиг яла тIаийца декхар 4572 моттиг а луш чакхдаьккхар.

Социалистически яхье хьалха латташ хьайоагIа вокзала дежурни Королькова Эмма Александровнас кулгалдеш йола смена. Цу смене болх дика беш ба электрокраний водителаш Эсембаев ТIахIир, Алиев Алимсад, Писналацкий Егор, справкаш дIатела дежурни Богданова Ира, билетни кассираш Солтаева Полина, Гробовенко Татьяна, багажни кассир Летучая Антонина.

ШоллагIа дола ах шу а дика дIадоладаьд тха станцен вокзален болхлоша, — аьлар партийни организаце секретара Цораев Андрей Александровича. — Июль бетта задании тIехкхоачашъяьй.

Пятилетка дильагIча шера план хенал хьалха кхоачашъе лерхI Гудермеса станцея вокзален болхлоша.

Ю. ЧАХКИЕВ.

МОСКВА. Мехка чухьа дIа-юха кхухьача мовхьий дикь даькъах кхо дакъа гаргген дIа-юха кхувлача пассажирех шоазткъа проценти мехка транспортни системе машиннаькъа транспорта кхоач. Аллха Москверча вокзалашкара хIара дийна арайоал 270 совгIа пассажирски поезд.

Хьалхарча ах шера мовхьаш дIа-юха кхаьхьара оалхах дика лоархIаьд Москоески машиннаькъа коллектива. Планал совгIа дIадаххийтад 750 эзар тонн гаргга тайп-тайпара халкъбоахама мовхьаш.

СУРТА ТIА: дезв мовхьаш тIадоза составаш телаира говзанташ коммунисташ. Москва-Сортировочни депо электровозий машинисташ (аьрдехьара аьттехьа) Д. В. Богданов — колонна общественни совета председатель, М. А. Тимаков — Моссовета депутат, А. К. Васин, А. П. Соловьев — эксплуатаце цеха партбюро член.

А. ПУШКАРЕВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ларIа цхьан «къаьмнийн элита» хьалхьоаяра, уж хIамаш бокъонца «шоай лоIаме» я лоархIаш.

Цу дувцарий логика ццавоаккхаш примитивни я: «Из дац, из хила йиш йоацаш хилар бахьан долаш»... Буржуазни антикоммунистически централка уттаьча националнзман дуней тIарча цун лоархIамеи хьакъехьарча схемаш тIа из а вож а доацаш дуккхьал хила йиш йоацаш дола хIама лерхI, шоай мунъегIа хилара бокъо кховчашъеш долча халкъашта юкъерча хьагIали хийра довларали дикагIа вIаши юкъера айхха йола цхьоагIо лерхIаш хилар а долга а. Малхбузехьарча социологашта фантастически хIама хет советски саг — болхло, колхозхо, интеллигент — къаман гома чу ца волар. ХIама хьадара иназ цо шийн къам тIех хилара уйлашкара а ца лехаш, де лаьрхIар цаI долча халкъий цхьоагIон чура лехаш хилар.

Социализмо дIагойтад, кхы а айхагIа вIаши гаргадахара иинъ къамий башхалонаш низагIа дIаяхар а боацаш, дерригача халкъий хьашташ дизза кхоачашдара йоакхо яр, царна бокъонца кортамукъа довлара а цу кIийлен тIа кхы а хьинарегIа интернациональни маьхаленаш йовзара а эша хьалаш хьадар хилар.

Социалистически практико дIадех уйлаш буржуазни Iилмана йовзаш йоацача кердача категореех елга. Из доатIа, масала, къамийчуни интернациональничуни соотношенена. Уж понятеш марксистаца - лениницаша антиномий хьисапе лоархIаш яц; социализма хьалашка уж айхха вIаши ювзаенна я, общественни вахара интернационализаци яра процесс цунах дIакъоастае йиш йоаца звено а йолаш. Хувцабеннаб къаман лоархIаш мел долчун цуноацам. Масала, социалистически къаьмнийн курал лакхъя-ларцех советски наькъа къамий сий лархIарцеи вIалла ца тарлуш а дац СССР халкъий кхел цаI хиларах йола уйлаш юкъалкхари чIоагIъялари, интернационалистекн сакхетам хьахилари дегIаахари. Нуркуазни социологаша оттаь «къаман дар е интернациональни дар аьнна йоза делыма вIалла метаргIолаш а яц.

Е дукхача меттаех дола дош. Буржуазни хьисапагIа цо дувцилга а йоацаш къамий къовсамашна вуг. Цу воаицеш тIара СССР халкъаш эрсий мотт Iомабе гIерташ хилар кхыча метташта кхераме хIамк лоархI. ХIаьта Советски Союзе хьахулаш латт цш мотт хилар оалаш дола хIама. МоллагIча советски гражданико, шийн навна меттах шерра пайда а эцаш халкъашта юкъера гIулакхаш леладара шийна чIоаггIа эшаш бола а дунен эггара бIаьхегIча меттех цаI бола а эрсий мотт Iомабе гIерт. Цхьаккха а вIашдухьале лархIа йиш йолаш хIама дац укхаза, уж шаккхе а процесс вIаши уллув дегIаух, цхьакне шоллагIчоа еш ловкъарло а йоацаш, цар чIоагIъду халкъашта юкъера воашал.

III.

Вахара социалистически хьисапо вIалла а яц халкъий вахара гIулакхий ерригача оагIонта унификаци, хIаьта экономически дегIаахара боарамаш вIаши нийсдара политика а латтац хIара республика дегIаахар хIанзе а тIехьа цхьатаррача хьокхамашца белгалдувлаш хиларах. Вай вахара хьисапа юкъарча хIамашта уллув цу е вокх юкъа халкъашта юкъе нийсъяла тарлуш я промышленни дегIаахара темпай, бахаьа наькха къамий состава, демографически процессий, кхыдарий даькъера башхалонаш.

ИттагIча пятилетке заьрхIа да союзни республикай промышленни производство дегIаахара темпаш цхьатарра хургйоацаш. Цу гIулакха дика хьалаш нийсдалар бахьан долаш царех цхьаираш сихха дегIаьхаргхилар моттигера лоархIам хинна Iеш дац; из лархIа деза берригача мехка экономика дегIаадарца дувзадена. Иштта, Узбекистана экономически положени алхха республикана шийна чурча боамбе хьукъамах тийша хинна ца Iеш, Ленинградерчен Уралерчен машинашъерий, Кузбасса шахтерий, Казахстана хлатий совхозий, Белоруссерча электронно-вычислительни машинаш ерий, кхыбарий балхах тийша а да.

Нагахьа санна 1970 шерарча нерейнсах хьалха хьахиннараш хьайицача, хала дац союзни республикай бахача наькха дукхал лахача графига хьесаза уж дегIаахаре темпаш тайп-тайпара хилар теркаде. Иштта, берригача мехка бахача наькха дукхал 1970 шера боарамна нийсдича 109 процент хилар 1979 шера, хIаьта Российски Федераце, Украинс, Белоруссе — 106. Грузеи Латвеи — 107, Эстоне — 108, Литве, — 109, Молдаве — 111 проц, Казахстане — 113, Азербайджане — 118, Киргизе — 120, Армене — 122, Туркмене — 128, Узбекистане — 130, Таджикистане — 131 процент.

ДукхагIа йоача союзни республикашкара баха цах сомбаьннаб керттерча даькъе Iалама наькъаца тIабеттабалара чотах. Цунца цхьана баха нах тIаккетара темпаш цхьатарра ца хилар ерригача ССР Союза хьашташа дIадахарагIа цхьаццайола союзни республикаш экономически сихха дегIайоалас езаш хиларагIа укхаза кхыча моттигашкара кадраш хьатIаахарца дувзадена хила а тарлу. Уж факторaш теркал а еш, цу даькъе цкъаза юкъарчал доаццаш воздействи е хала дола процессаш а йолаш, паччахьалкхе гIерт производительни низаш кхетамца дIа-са нийсде, балха низех берригача мехка масштабе кхетамца пайда эца.

Цхьабакъда, дуккхьал демографически тайпара башхалонаш белгал а йоахаш, «советологаш» оалаш барат балде басар кходеш бац, цу башхалонашта СССР кхела ергйолтIа влияние лаьдеш. Уж гIерт вай мехкара халкъаш расоаи, къамий, дийний белгалонех вIашдухьал уттаде. Мел «лоархIаме» хIама да, масала, «СССР бусалба наьха оагIорахьаро кхерам лакхбоаларах» йола цар кампани. Из вIашагIъеллараша хьалхатувсар цхьан хана дийнаьта юкъе лаьттача цабезамах юхедисараш, хIаьта хIалзара атеистически уйлаш, къахьегамхоша керди социалистически традицеш хьаллоацаш хилар дйц а долийташ.

Шеко яц, цу тайпара къамий чувстваех спекуляци е гIертар а — дувцараш юкъарча Азера е Казахстанера, Украинера е Балтикана юкъера халкъаш, жугатий е немцый къамех бола къахьегамхой бале а — дукхача хана деиз вай классови мостагIаша де лерхIар - миччa бесса а СССР халкъий чIоагIа интернационалистически букъамаши йохергйоаца цхьоагIон толхаяра деш хIама хиларах.

Коммунизм хьалъе йолаяро вай кхоачадаьд Советски мехка классаши социальни группаши, доккхий къамаш, кагий къамаш вIаши гарга дахарга, социальни а интернациональни а даькъе кхы а лакхагIча общностe уж вIашагIтохарга. ХIаьта цо арайоах граждаций уйлаш йовзаш йолча, цар шоай чулоацамга диллача цецвала хIаша доацача «са къаман, республикански» яхача новстей сома чура, хьахулийт берригача советски наькъа гIулакх паччахьалкхен назице тIаро кхетадара эша сакхетам.

СССР-е къамаш дIахо дегIаухаш латт, амма хIаьз кхы а оерагIча цаI долча бIарчачун — советски халкъа — бокъонца дола дакъа санна. Вай общества социальни даькъе цхьан тайпара хилар чIоагIдаларо, дерригa зIамига а доккхий а къамаш интернациональни вIашагIкхетаро цар кхоатадалар дегIадарга вуг, амма цхьанна оагIорахьара диган «денационализацега». СССР Конституце проектах йолча доклада тIа из дош хьоахадаь, новкъоста Л. И. Брежнева йоахар: «Дохаргдоаеш да советски халкъий доттагIал, коммунизм хьалъяра процессе уж шоай наькъа тIара ца доалаш вIаши саргаух. Духовни вахар шоайла новкъостал а деш дегIаккхувл. Амма вай кхерамеча новкъа дарвар, нагахьа санна из къамаш вIаши таргадахара объективни процесс искусственно сихъе делча. Цунах лорадалар тIагIертта дIадийхад В. И. Ленина, хIаьта цун васкета тIара вай дарг а дац».

Къамашта юкъера гIулакхаш долаш дола хIама а долаш латташ да тахан. ХIаьта Iилман воззренеца цхьаккха а хIама юкъара долаш ца царех уж цхьа шийн тайпара рудимент, тахан дIадаккха вIаштIехьа ца хилар бахьан долаш хIанзарчоа ла дезаш дола дIаяхача строях юхедиса хIама санна лерхIаш йола уйлаш (дагалоацарга вай «культурни революци» йолча хана Китае вIамига а доккхий а къамаш низагIа дIадаха гIийота хийна хилар). ГIулакха дош шаьтто оттадеча хана «къамаш» «националистически» яха воатеш цхьатарра лоархIаш хиларах лаьтта Iаш. ГIулакх латт иштта къаман хIама цо лархIар практикага диллача цунах интернациональни факторaшца цхьана тардеш социализми коммунизми хьалъяра пайда эца ца хар е ца лар хиларах а.

Къамий чувстваех лаьца аьлча, КПСС дилла а хиннай уж лархIа езаш хилар кертагIдоахаш. Цхьабакъда, теркал ца деш лита йиш яц уж хьалхьеде, царна гипертрофие тарлуш хилар. Социализма хьалашка уж гучадувла йиш я вIалла дага а ца хиннача ра — болхам, культура хьаеча цу е вокх республика, къамо толамаш дахарца ювзаенна сонтал, толамаш доахача шуьй къамо лаьцачи даькъа тIех мах бар, кхыча къамий къахьегамхоша даь гIон хIаьта, халкъаша воашал тIехьа вIаши ду новкъосталн лоархIаме ца хетар е геттара дицдалар санна долча хIамашкара. Буржуазни пропаганда ма хулла пайда эц цу тайпарча залвленеех шоай бIехача гIулакхашта.

Октябра мехка чIоагIа лораю моллагIча халкъа бокъонца йола къаман маьхаленаш — къам доккха дале а зIамига дале а. Цунца цхьаьна вай вахаре дн тIехьа лаьхкх интернациональни маьхалений лоархIам СССР хIара гражданин чIоагIагIа кхетаде нийша не кердача исторически общноста юкъеволаш хилар. Цо гIо ду. «Идеологически, политико - кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК сощам тIа белгалдаьккхача бесса, сийлаха-доккхача советски халкъа цхьоагIон барни дIахо чIоагIбара.

КIал кIийле йолаш дац цу тайпара йола процессаш «нивзагIа ю унификации» «денационализации» я ала гIертача реакционни идеологашта дагадараш. Интернационализаце наькъа тIарча СССР, ерригача социалистически мехкий содружества халкъий болашо чулоац халкъий вахар кхы а дIаьхегIа ду къамий маьхаленаш шоей мукъагIа, интенсивни вIаши дIа-юха телар.

Социализма исторически практика вай халкъо, социалистически содружества кхыча халкъаша шерра дIагойтача интернационализмо йиза бокъо ду кхоане. буржуазни идеологаша кхайкача тайпара национализма а йоапаш дуккьал интернационализма, халкъий социалистически доттагIала хиларах тийша хила.

З. БАГРАМОВ,
профессор, философски Iилмай доктор.

(1979 ш. 26 июле вредаьнна «Правда»).

СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ЯХЬ ЭРГАЙОАХАШ ТОА А ЕШ

КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Л. И. Брежнева парте XXV съезда яьча КПСС Централни Комитета Отчета тIа аьннад: «Вай социалистически демократи эрганьккха тоаелга лоархI вай эггара хьалха общества дерригача гIулакхашта доал деча къахьетамхой хадданза тIехь-тIехьа дукхагIа юкъеозилга Iалашдарах, вай паччахьалкхен демократически лардаш дIахо дегIайовлаелга, саг масса оагIорахьара тоавалара эша хьалаш вIаштIехьдоакхилга».

Къахьегача коллективаша производствена доал деча юкъарчал доацаш даькъа лоацача формех цаI я социалистически ях. Социалистически ях шерра йоаржаяр, из вIаштIехьйоаккхилгех итогаш елгеи эргадоахаш тоадар дукха условеш а кийчйир, хьонхамаш белгал а даькхар цехе, бригаде, смене, хIаране лелаеча яхьа.

«ПрофессегIа дикагIа вар», «ДикагIа вола мастер», «ДикагIа йола бригада», «ДикагIа йола смена» яха цIи йоакхаш хилча хила деза хьонхамаш белгалдаьд. ХIаране шийшийн творчески план оттаьй инженерно - технически болхлоша.

Из долла хIама вIаштIехьа а даькка социалистически декхараш тIаийцар, договораш дир.

Итогаш яран котбаьннараш белгалбаран вIашагIъехнай цеховойи управлене чу централни болхлой комиссеш. Цар итогаш ю, кийчъяь материал администрацеца цхьана къоастаяра промысловни комитете хьачутел.

Къахьегамца коммунистически кинъ лелабара тIехьарча боламе хIаране къаьст-къаьста тIаийцача декхарашка хьежжа ях лелаеш ва 1002 саг. «Коммунистически къахьегама ударник» яха сий дола цIи лелаю 779 саго, къахьегамца коммунистически кинъ лелабара тIехьарча боламе даькъа лоац 43 бригадон участкон, 12 цехо. ХIаьта «Коммунистически къахьегама коллектива» яха из сий дола цIи лелаю 34 бригадон участкон, 8 цехон.

10-гIа пятилетка хьайолаенна хьайоагIача массе шера паччахьалкхен план кхоачашъяра тIаийцача шийн декхарех лоархIаьй тха коллектив.

Укх шера хьалхарча ялх бетта мехкдаьтта даккхара план 100,7 процент кхоачашъяьй, планал совгIа даькккад 1,4 эзар тонн. Къахьегама овсарле 0,9 процент лакхъяьй, товарни продукци 101 процент маьхала яьккхай. Боахама способегIа дечa гIишлой - монтажни балхий объем 119,3 процент кхоачашъяьй, капитально тоа а яь эксплуатаце дIаеннай 12 скважине, планагIа 8 мара яла ца езача.

Къахьегам Iилман ларда тIа вIаштIехьбаккхара, къахьегам лорабара, рационализаценн, изобретательства, опыт дIа-хьа эцара чакхьяха кийчъяь хинна ерригa мероприятеш кхоачашъяьй.

Хьалхарча ах шера конкурс чакхъяьккхар керда техникен технологии юкъекххьяра рационализацеи изобретательстваи болх дикагIа вIаштIехьбаккхара тIаерзаь. Профессиональни говзалах лаьца конкурс яьй скважинашта текущи ремонт еча вахташтен бригадаштен юкъе. 1979 шера хьалхарча бетта хиннача ерригача конкурсий итогаш яьй.

Скважинашта текущи ремонт еча вахташта юкъе говзалах лаьца яьча конкурса хьалхара моттиг хьожайир поз. И. М. Чаплыгина кулгалдеча вахтана, шоллагIа моттиг — поз. А. П. Дегтярева кулгалдеча вахтана. Цу вахташта еннай «Малгобекнефть» НГДУ-и профсоюза промысловни комитетей сийлен грамоташ а хIаьта иштта ахчан премеш а.

Керда техникен технологии юкъейоалаяра, рационализацеи изобретательстваи болх дикагIа вIаштIехьбаккхара лелаьча конкурсе хьалхара моттиг лаьккхай хин цеха коллектива, шоллагIа — шоллагIча промысла коллектива, кхоалагIа — кхоалагIча промысло. Призовой моттигаш мел лаьхарцта ахчан премеш еннай.

II квартале социалистически яхье бригадашта юкъе котъльниаргаш лаьрхIай: скважинашта капитальни ремонт ю мастера Н. Л. Погорова, скважинашта лаьттан кIал ремонт ю мастера П. Н. Самсонова, чуIеча цIеношта капитальни ремонт ю штукатурий - малярий бригадира М. В. Превоторовай бригадаш.

Цу бригадий ерригача коллективашта хьарара тара тела выпелани ахчан премеш еннай.

1979 шера июнь бетта «ПрофессегIа дикагIа вар» яхача хIаране лелаеча яхье котбаьннаргаш лаьрхIаб К. А. Балаев — цхьоалагIча мехкдаьтта промысла оператор, В. Г. Безуглов — кхоалагIча мехкдаьтта промысла оператор, Х. Х. Наивев — 2-ча мехкдаьтта промысла оператор, Х. Ю. Шашуков — машиннаькъа цеха слесарь-ремонтник, М. З. Дзейтов — хин цеха слесарь - трубопроводчик, Ш. Ш. Дударов — электрооборудовании электроснабжения прокатно-ремонтни цеха электромонтер, Н. Ш. Коригов — эксплуатационни оборудоване прокатно - ремонтни цеха слесарь-ремонтник, А. А. Яхъяев — СМУ газоэлектросварщик, В. В. Подгурный — тIоанашта тIалоаттаю давлени кийчъеча цеха оператор, В. А. Бирюков — мехкдаьтта кийчдечеи дIаувзачеи цеха слесарь - ремонтник, К. З. Арчаков — ЖКХ плотник, кхыбараш.

Цехашта юкъе лелаьча социалистически яхьа июнь беттарча итогегIа хьалхара моттиг цхьаннена а хьожаьяц автоматизаце план кхоачашъяра даькъе нийсденна кхоачамбоацараш бахьан долаш. ШоллагIа ахчан премн а луш шоллагIа моттиг хьожаьй 3-ча промысла коллективана (начальник нов. М. А. Балаев, профсоюза цехкома председатель нов. А. Г. Трегубов).

Цхьайолча цехий бехкагIа, хьачуила еза материал гоараки цехашка лелаьча социалистически яхьа итогашта ядаь приказ-соцам шийн ханнахьа хьа ца кхачийтарахи итогаш хьейолийташ моттигаш хиннай тха, хIаьта из бахьан долаш тха балха эффект лохлора, яхьах хьахиннараш шерра дIадовийта вIаштIехьдалацар. Итогаш яра бальни система лелайпра, цхьабакъда, цо бокъонца хьахьокхацар социалистически яхьа декхараш кхоачашдара лелам.

Социалистически яхьа итогаш яра лелаьча бальни системо юхаеттар технико-экономически хьоккамий план тIехкхоачашъяра даькъера коллективай инициатива. Масала, нагахьа санна яхь лелаеча коллективо цхьанне къахьегама овсарле лакхъяра план кхоачаш ца йича, хIаьта вокхо из дикка тIехкхоачашйича, тIаккха царна цхьатарра баллаш лора — хIаранена 10 балл. Иштта дар кхыча керттерчеи лоархIам бечеи балха хьокхамашта а. Е цхьан коллективо тиша аьши дIадалара план кхоачашъяьй, хIаьта вокхо план дукха а тIехкхоачашъяьй. Итогаш яьчул тIехьагIа царна а еннай цхьатарра баллаш. Цу дерригача хIамаша къаьст-къаьстача коллективашта торе лора бокъо йоацаш производстве хьалха латтарашта юкъеяха а условешка хьежжа яхье котбаьннарашта оттаь материальни моральни стимулаш айеа.

«Идеологически, политико-кхетама болх дIахо тоабарах» бола КПСС ЦК соцам бийца а бийца, из кхоачашбара тIаерзаь мероприятеш кийчъяьй промысловни комитето, цу соцамо дIадехарашка хьежжа социалистически ях эрганьккха тоаяр духьа итогаш еча хана, бальни системана меттел, тхо хьежкерттерен лоархIам беш долеи хьоккамаш хьадда кхоачашдарга, хIара бетта 10-ча денал тIехьалийтача цеха материалага хьажац тхо, промкомо хIара бетта 15-гIа ди хьатIаккхачалехьа ю итогаш, администрацеи промкомеи приказ - соцам заседани хиннача шоллагIча дийнахьа цехашка дIачулу оаха.

Итогаш еча хана оаха пайда эц хIара дешна гойтача «ХIара балха денна — дикала Знак!» яхача эзрана материалех.

«Малгобекнефть» НГДУ коллективо, «Идеологически, политико - кхетама болх дIахо тоабарах» болча КПСС ЦК соцамо дIадехарашна хьежжа социалистически ях эргайоахаш кхы а дикагIа тоа а еш, шийн беррига низ тIабохийтаргба иттагIча пятилетка 4-ча шерен бIарчача пятилетиан производственни задунеш сийленца кхоачашъяра.

Т. ТЕБОЕВ,
«Малгобекнефть» НГДУ профсоюза промысловни комитета председатель.

Дозанал дехьара

«АМЕРИКА КАПИТАЛИЗМАХ ЦАМОГАШ Я»

«Фу лазар да Американа?» — из хаттар дукхахьа хана деш ду шоай вахар деннгара дента халагӀа хуллаш латтилга шоашта тӀалаттача хьалонех хоьлуча миллионаш а миллионаш а болча америкацашна. Цхьадолча дахкъе цу США-на хила эттача хаттара жоп делар дукха ха йоаццаш къамаш телевидене гӀолла къамаьл даьча ВӀашагӀкхийттача Штатий президента Дж. Картера ше. Белгалдаьккхача бахъахьи да, хьалха ше даьча къамаьлашка а шийл хьалха КӀайча цӀагӀа баьгӀаьрша дукхахьа ниха дозалла ахаш даьча къамаьлашка а санна доаццаш укх наькъа дагардар дикагӀа оалаш вар президент Картер американски экономиках кхийттача лазарий диагностика оттаеш. Хетаргахьа, хьатӀакхаьчан бакъдар дуцаза даргдоаца ха.

Президент ше дергдолча къамаьла текст оттаеш мара вацар, американски кепайоазоно «США ерригa экономика йохьяла» йоалаларах хоамаш деш хиннача хана. Административно-бюджетий управлене директора Джеймс Макинтайра массанена а хозаш заявлени йир, масала, американцаш кийчбала беза балхазле дӀахо дегӀкенача, инфляци сихъеннача, дукхаза наха эшача товарий маьхаш лакхденнача хьалишка бахара дьвна. Цу хьакъехьа хӀама оалаш дилла а юхагӀерта болча КӀайча цӀен экономически советникаша яхачох, дукхахьа наха эшача товарий мах кӀезигагӀа белча а шора 11 процент лакхлу США. ХӀаьта мехка валови къамаш продукт укх шера лакх да оларал совгӀа, ах процент кӀезигьннай. Цу правительствени эксперташа цхьанно санна массане а йоах, 1980 шера ВӀашагӀкхийттача Штаташка промышленни производства боарам ши процент совгӀа лох а лургба. ХӀаьта бе болх боаца нах кхы а миллион гаргга тӀа а кхетаргба.

Ший телевидении выступлене тӀа цу дерригнена мукӀарло де доаш хилар Дж. Картер. Цо белгалдаьккхар итт шера латтача инфляци долларе йоахи США санна, дерригача дуней тӀа а толхоль хилар, мехка тӀа-тӀа гӀорйоалаш йоатӀача энергетически кризисо инфляци а балхазле а хьалхьеш хилар. Хетаргахьа, историе чухь эгара хьалха массанна а хьалхашка белгалдаьккхад США президента «дукхагӀа болча американцашта хетачох, хьатӀадоагӀаш дола тхи цу дӀадихача тхе шерал а вогӀа хургхилар». Хьонхаме да, американски экономика кризис прогрессирующи хилар хьалха а бакъдеш хинна президент, хӀана цӀенача экономически проблемай гома чура воьнна хилар в.

Укхазарча обозревателех цхьабараша хьаькъале белгалдоах, президента Картера на къамаьл хорамаашта хьалхарча каммалс юххьанцарча этапа хьисане хьалхха а программана юкъедихьа хинна хилар. Хила йиш йоацар дац из а. Амма гӀулакх мичча бесса дила а, президента заявлени яьй, ВӀашагӀкхийттача Штатий боккъонца йола проблемаш доагор яа тоьарал, машинаш бензин чудеттача колонкашкарча гӀаьхьача аргӀел, кхьметтел инфляцел а промышленни производство ехкалдарал а цӀенхаштагӀа я аьнна. Цу ерригача проблемай малах мукӀарло дир цо, из американски вахара хьисапа шийна кхераме йола наьха шоай кхоаненах болча «тешама хинна кризис» я аьнна. Американски харжархой кхаь даькъах шинь кхьеттел кхаж тоьсача а юкъедагӀац хоам бир президента. Бакъда, цун бахьан американски демократи оалачох дог эккхар хилар да аьнна тӀа-к тохавзар цо ше аьяначоа. Шеко яц, ший хургдацар США экономически а социальни а кризис оттара алхха шийла хьалха хиппача правительствашкара цхьанхе а хьогарговца тӀехьале кхьета йола Дж. Картера администраци бехке яйча. Из кризис дегӀахай ухаш ухиш, дамы официальни Вашингтоно хьалхоацаш а льготаш лоаттаеш а йолча йоккхийча монополешта экономика даккхаленаш» шоай бе йоккхагга а берригача мехка хьанташ кӀал а дуташ миллионаш болча къахьегамхой чотах шоашта тӀауха пайдаш гондахарга а хьежжа.

Американский политически иллюзеш яшар цу процесса уллув. Дж. Картера ше дувцачох, цу иллюзешта тентахйоахаш хӀама техар масала. Джонн Роберти Кеннеде гӀар йоабаро. Вьетнаме США-с бьена сий доацача тӀемо, дукха кхайкаеш йолча «американски демократе» цӀерча гӀулакхаш дерригача дуненна хьалхашка гучадьхача уотергейтски скандало. ХӀана, мукӀарло ду президента, «ВӀашагӀкхийттача Штатий правительство къаестаьь я къаман вахара кертерча лидамах». ХӀаьта «граждании правительствани вӀаши хадар хьалха цӀаккха а хиннадац хӀана санна хоалуш».

Доацца аьлча, дивза мукӀарло дь хӀамаш кӀезига дац, американски обществан лазарий перечень ӀалашматӀе йоккха я. Цхьабоккъда, президента ше къамаьл деш кхьеттел дӀа а кьолдевьдац мехка прогрессивни общественноста бикалаш белгалдоаха ВӀашагӀкхийттача Штатий лазара кертера бахьан — «Америка капитализмах цамогаш хилар» дола.

МалагӀа рецепташ я мехка эгара хьнкаргӀа йоли проблемаш къоастара КӀайча цӀено могиераш? «Патриотизмашех кхембаран» тӀахьехарал совгӀа, цо тӀаьц США ера мехкашта импорта довзаь оттиде. ӀалашматӀе дукха мах болаш йола (хоаш ла, налогаш телаший чотах де лерхӀилга) доаттаре кергла тӀайоаш хьалара программа кховчашне, «мехка энергетически проблемашта тӀахьожам» лоаттабира кхы ахьаьккха а бюрократически подразделени хьае. Кхы хӀама дац.

«Царех дарггоала эгара дикагӀдар цу гӀулакхаш ситуаци кхы а толхаеш хилар да», — йаду цу хьакъехьа «Нью-Йорк таймс» газета.

«США юкъарча экономически кризиса кӀийлен хьисане юкъача энергетически кризисацарча къовсама даькъеш ший программа дӀакхайкаеш президента Картера моллагӀча бахьанагӀа дале а теркал цхьа дош дуц мехкахьэтта монополешта тӀауха пайдаш тӀа-тӀа дегӀауха хиларах дола дош», — аьнна наьна йир болкхой-машинашъерий профсоюза вуггалхоех цхьанно Роберт Коласяц.

Э. БАСКАКОВ,
АПН соб. корр.

Нью-Йорк.

ПОРТУГАЛИ. Мехкарча профсоюзни болама цхьоагӀо чӀоагӀъе лаьрхӀа къахьегамхой массови демонстраци хилар Лиссабоне. Профсоюзаша баьча тӀахьехамагӀа цуина юкъе даьха лаьцар столицан Сетубалан промышленни поясa бӀаьш эзараш болча къахьегамхоша.

СУРТА ТӀА: Лиссабоне демонстраци йолча хана.

ТАСС фотохроника.

Вай республике дика бовзаш ба цӀи хеза бола эстрадни артисташ — пародист, эстрадни артистий Ерригсоюзни конкурса лауреат Хазанов Геннадийн иллиаларко, Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреат, РСФСР заслуженни артистка Сенчина Людмилан. Нохч-ГӀалгӀай чоьне массехказа хиннаб уж гастролашка баьхна. Массеза а вай зрителашка боккхача безамца тӀа а эц уж. ХӀанз укх гастролашка Грозненча эстрада екархоьшта кхы концерт делар цари Къылбаседи ХӀирий АССР заслуженни артиста, Ерригроссийски конкурса лауреата Махмудов Аскерен «Илли оала электрикаш» яхача вокально-инструментальни ансамблон. Эгараш болча грозненцашен вай города хьашанеш ӀалашматӀе боккхача безамца тӀанийдар Хазанов Геннаде керда а вайна дуккхаза делц йоазам а бола пародеш. Людмилас ӀалашматӀе чӀоагӀа дег чу юкъача тайжача лирически оазайа оалаш дола иллеш а.

ЧӀоагӀа везавелар грозненцашта Махмудов Аскер а, лахдувгӀача наьха дег чу дусаш, цар дег гӀаздоахаш иллеш дар цо довзийтараш.

Бек АБАДИЕВ.

СУРТА ТӀА: Людмила Сенчинан Геннадий Хазанови.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

САЛОӀАЧА ДЕНОШКА ХУРГДА

4-ча АВГУСТА

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салаӀарен парк. 10.00. Аттракционаш, ловзараш, викторинаш, массовкаш хургья. 14.00. «Комсомолах дола иллеш» яха радиоконцерт. 17.30. Музыкальни эстрада. Симфонически оркестра концерт. 18.00. Кинолектори: «СССР-е къаман доша къоастадар — социализма кораргӀдьаьна синлахадоккха хӀама» яха лекци. «Производствана гӀулакх деш да ӀилзаI» яха кинофильм. 19.30. Хелхарий майда. Кагирхой салаӀаре сайре.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 18.00. «Книжка пятилеткана гӀулакх деш да» яха радиобеседа. 19.30. Баьццара театр. ДӀахача шерий киноленташ. 19.30. Хелхарий майда. Кагирхой салаӀаре сайре.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. Машинальъхой Денна хетадаь дукхача наьха сакъердам. 12.00. Аттракционаш 10.00. Йоккха зал. Берашта доло фильмаш. 14.00. Машинальъа транспорта предприятен художественни самодеятельноста коллективаш хьажар. 19.00. Кинолектори. Документальни мультипликационни фильмаш.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Са эгара бочагӀа дола фильгаш» яха асфальте тӀа сурташ дехкарх берий конкурс. 16.00. «Къахьегама цхьан дезала» яха Керлача Алде бахача наьха цӀей.

5-ча АВГУСТА

С. М. Кирова цӀерагӀа культурай салаӀарен парк. Машинальъхачун Денна хетадаь дукхача наьха сакъердам. 10.00. Болх беш хургьа аттракционаш. 10.00. Чарахьий эрий выставка. 14.00. Машинальъахошта оттадаь радиоконцерт. 17.30. Музыкальни эстрада. Симфонически оркестра концерт. 19.30. Кинолектори. «СССР машинальъа транспорт дегӀаахар» яхача темагӀа кинофильмаш хьоккарда. 19.30. Хелхарий майда. Кагирхой салаӀара сайре.

В. И. Ленина цӀерагӀа культура Дворец. 19.30. Баьццара театр. ДӀахача шерий киноленташ. 19.30. Хелхарий майда. Кагирхой салаӀара сайре.

Н. К. Крупская цӀерагӀа культура Дворец. Машинальъхой Денна хетабаь дукхача наьха сакъердам. 12.00. Болх беш хургья церага а аттракционаш. 14.00. Художественни самодеятельноста концерташ. 19.00. Кинолектори. Документальни мультипликационни фильмаш хьоккарда.

Химикий культура Дворец. 10.00. Черноречески «форда» тӀа «Нептун» цӀей хургда. 11.00. «Седкъаьг» яха кинотеатр. Киноутренник. 14.00. Волейболах йола ихьаш. 18.00. «Вай кӀира» яха социалистически яхье хьалхалаттараштa хетадаь радиожурнал.

Экзаменаш дӀайолаенна

ДӀайолаенна лекара заведенийна деша баха дога болча абитуриенташта юкъера конкурсни экзаменаш. Дика дешаш школа чаккхьаьккхарий, цу гӀулакха укх эгаре бехкгокхамегӀча хамага дика тӀа кийчбеннарий аьттув баргба дӀахо деларца шоай знанеш хьаст кӀоаргбе а хьалбиза а.

Укх шера, дуккьах вай республикерча шин вузе — Нохч-ГӀалгӀай паччахьалкхен университетен мехкдаьтта институтен очно а, заочно а сайрийкарча а деша хӀоаварге 2450 студент.

Царна юкъе дайоагьа деш университете хургва 775 саг, хӀаьта мехкдаьтта институте — 825 саг. Совхко дӀачулйкарел тоьал дукхагӀа хургба укх шера студенташ.

СУРТА ТӀА: (лакхехьа) романо-германски филологе факультета английски мотта экзаменаш хьоаш ба хьехархой — английски мотта йоккхагӀа йола хьехархо Гойтова Хьамида Азан английски мотта кафедра доцент — Трусова Валентина Александровнай; (лохехьа) экзамене дайчалуш ба абитуриенташ.

А. БЕК.

Н. ИЛИЕВА сурташ.

№ 15—16 «Агитатора блокнот»

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома пропагандай агитацеи отдела «Агитатора блокнота» августовски номер (№ 15—16) араьннай.

Цу тӀа ба «Идеологически, политико-кхетама болх дӀако тоабарах» бола КПСС ЦК соцам кхоачашбара даькъерча областной партийна организацие декхарий ма̄ькъехьара» доаш дайцача КПСС обкома III пленумах бола хоам, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара новкъоста А. В. Власова аьча доклада тӀарен пленуме дена лаьцарашa даьча къамаьлашцарен материалаш.

«Деза деноаш» яхача рубрикана кӀал кепатека я «ГӀишлонхочун ди» яха КПСС обкома ГӀишлошъяра отдела заведующе К. Салтаханова «Халкъа боахама лоархӀамегӀара дакъа» яха мехкдаьттан гаьоаи промышленноста болхлой Ерригсоюзни денна хетаь Ленина орден елаенча «Грознефть» объединени генеральни директора В. Свинцова. «Низа, къовала, уналцӀенош цӀей» яха физкультурника Ерригсоюзни денна хетаь НГӀАССР Министрий Советерча физически культурай спортен дешашта йолча комитета председатела заместитела Е. Кайранова кхаьль статьяш.

Юрта еча беседашта лаьрхӀача материала меттел «Специалиста хьехамаш» яхача рубрикана кӀал блокнота тӀа кепатека а «Дохкъар кийчдара кхоачамаш» яха Нохч-ГӀалгӀай АССР юрта боахама министерства доакъарий дешашта волча инженера О. Моргунова статья.

«Дикачь доттагӀала бувламаш» яхача рубрикана кӀал кепатох «Мехка республика на республико мехка!» яха исторически ӀилмаI кандидата Г. Крещенко статья.

Халхин-Гол яхача хи тӀа японски гӀаьрахой эшаба 40 шу дизара хетаь я кепатохаш йола «Интернациональни декхара тешаме хилар» яха Н. Денисова статья.

Шортта материалаш я блокнота тӀа идеологически бaaxa активисташтен организаторашта долча новкъостала лаьрхӀа. Художника-оформителa долча новкъостала лаьрхӀа луш я плакатий, лозунгий, тӀахьехамий текcташ.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

4 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «СССР халкъий 7-ча аккан Спартакиаде дикадам».
9.05 — «Маьлха, доттагӀаш — салют!». Телевизиони документальни фильм.
9.20 — «Шоана, дай-нанойI».
9.50 — «Музейнаши выставкаш залашкен». Эрсий паччахьалкхен музей.
10.20 — «ӀуйранаргӀа почта» яха музыкальни программа.
10.50 — «ДикагӀдола тоаллар — дукхагӀа».
11.20 — «Москвичка». Телевизиони клуб.
12.30 — «Могашал».
13.15 — «Спортлото» тираж.
13.30 — «БӀаргагуш дар — тоьа хаьадар».
14.30 — Кердадараш.
14.45 — «СелаӀад». Халкъа иллеша 3-ча Дуней хьалкъашта юкъерча телевизиони фестивали программа (Португали).
15.25 — Берашта лаьрхӀача телевизиони короткометражни фильмаш программа.
16.15 — «Тха обозрени».
17.00 — «Олимпийски городий эстафета». Махкахе искусства мастерий концерт.
18.40 — «Театр». Телевизиони художественни фильм. Из кӀи йолча Рама романиь. 1—2 сереш.
21.00 — «Ха».
21.35 — «СССР халкъий 7-ча аккан Спартакиаде. Бокс финаллаш. Йистелаьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Центральни телевидения Ерригсоюзни радиое эрсий халкъий Академически хора концерт. Художественно РСФСР халкъа артист Кутузов.
9.30 — «Тха бен».
10.00 — «Эрсий мотт».
10.30 — «Хьалха доаллаш, хӀаьнкеш!».
11.15 — «Наьна школа».
11.45 — «Са, Лаьтта, Дуне».
12.30 — «Цхьаькх — фарттайна дезал». Музыкальни программа.
13.10 — «Поэзи». Р. Гамзатов. Останкинои концертни студера передача.
15.00 — Передачай программа.
15.05 — «ТАНН». Таманшийнача Ӏаламой телевизиони академи». ДӀаьлор ЧИГУ профессор В. Б. Виноградов.
15.35 — Мультфильм.
15.55 — «ДоттагӀал». Киножурнал.
16.05 — «Къоана — машинальъахой Ерригсоюзни ди. Грозненски машинальъа отделене начальника Йюкало Л. И. къамаьл.
16.15 — Машинальъахой халхаех дола концерт.
16.45 — Анчаров. «Денна тӀехьа ди». Телевизиони дукхачча серей спектакль.
18.00 — «Кинокъахьбара клуб».
19.00 — «СССР халкъий аккан 7-ча Спартакиаде». Перерыве «Кийса аькъхала хийла шуэ, берам».
21.00 — П. И. Чайковски 2 квартет.
21.40 — «Дезала гӀулакхаш». Телевизиони художественни фильмаш 1—2 сереш.

5 АВГУСТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — «СССР халкъий 7-ча аккан Спартакиаде».
9.05 — Комсомольск-на-Амуре яхача города халкъа хора концерт.
9.30 — «Будильник».
10.00 — «ГӀулакх ду Советски Союза!».
11.00 — Дунен халкъашта юкъерча берий шера. «Миллион тӀаьтташ». Телевизиони документальни фильм.
11.30 — «Музыкальни фильм».
12.00 — «Хьалйца моттиг йолча». Телевизиони документальни фильма программа.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Тахан Ерригсоюзни машинальъахой ди». СССР машинальъа министра Павловски къамаьл.
13.45 — Ерригсоюзни машинальъахой денна хетадаь концерт. Машинальъахой Центральни культура цӀерагӀа передача.
14.30 — Мультфильмий программа.
14.55 — «Кинокъахьбара клуб».
15.55 — «СССР халкъий аккан 7 Спартакиада торжественни дӀакъовлар». Футбол. Финал. В. И. Ленина цӀерагӀча Центральни стадионера трансляци.
18.45 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
19.30 — «Олимпийски городий эстафета». Таллинн искусства мастерий концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Галатея». Фильм-балет. Йистелаьча — кердадараш.

II ПРОГРАММА

9.00 — Телевизиони документальни фильмай программа.
9.55 — «Хьайбай дунен тӀа».
10.45 — «ӀуйранаргӀа почта» яха музыкальни программа.
11.15 — Яйсача атлетиках йола Европа Кубок. Италера передача.
11.55 — В. Каверин. «Школера спектакль».
14.20 — Документальни фильм.
14.55 — «СоветӀаш вахара».
15.05 — «СелаӀад». Халкъа иллеш хоалагӀа Дунен юкъера телевизиони программай фестиваль. Португали.
15.45 — «Шоана, дай-нанойI».
16.15 — Фильм-концерт.
16.25 — «Республикa хьалхера орден». Документальни фильм.
16.45 — М. Анчаров. «Денна тӀехьа ди».
18.00 — «Музеящи выставкай залашкен».
18.30 — Москвера камерни оркестра концерт.
19.15 — «Могашал» яхача программа почта.
20.00 — «Кийса аькъхали хийла, шуэ берам!».
20.15 — «Театральни афиша хьалхашка».
21.35 — «ДӀалоаь Дунен халкъашта юкъерча конкурсий лауреата Дмитриеве».
21.40 — «Аьттув бовла сат йоалаьраш». Художественни фильм.

Тахан республике гӀоллеи Грозне морхаш кӀезига йолаш йийкха, малхбоалера секунда 8—13 метр сиха мух а болаш, фегара температура республике гӀолла 25—30, Грозне 27—29 градус йовхал а йолаш ха хила тарлу.

Кховнеи ломмен хувцалуш морхаш а йолаш, цхьацана хьа доаццача хана догӀа а делхаш (дикъуанъаш делха а мег), беҗча оагӀонашкахьара секунда 3—7 метр сика мух а болаш, фегара температура бийсашка 13—18, деношка 23—28 градус йовхал а йолаш за латта тарлу.

Метеостанци.

ДЕША ДӀАЭЦ

№ 4 йолча юкъерча профессионально-технически училище 1979—1980 дешара шера дешархой деша дӀачуэцалга
ДӀАХОЙТ
укх специальностех:
8 класс чаккхьаьккхараштa:
1. Бурильщика гӀоенча.
2. Автомобила ремонт ю слесарь.
3. Электрогазосварщик.
4. Электромонтер.
5. Химически анализа лаборант.
Дешара ха — 3 шу.
Училище чаккхьаьккхараштa дӀалу юкъера образовани яккхарах дола диплом, 3—4 разрядагӀа квалификаци а лу.
ТӀехдика дешаш училище чаккхьаьккхараш вузашкен восени училищешкен деша хьожабу.
10 класс чаккхьаьккхараштa:
1. Бурильщика гӀоенча.
2. ГӀишлонхо-отделочник: штукатур, маляр, плиточник.
Дешара ха — 1 шу.
Училище чаккхьаьккхачул тӀехьагӀа 3—4—5 разрядагӀа квалификаци лу.
ТӀехдика дешаш чакхбаьннараш льготни условех вузе деша хьожабу.
Деша воагӀачо кьачудала деза документаш:
1. Дешархочуна дай-наной заявлени.
2. Образованех дола тешал.
3. Вай ха тӀайола тешал (16 шу даьннараш — паспорт).
4. Вахача моттигера справка.
5. Школера характеристика.
6. Автобиографи.
7. 3×4 размер йолаш ялх фотокарточка.
Медицински комиссегӀа чакхвоал училища енача направленех.
Медкомиссех чакхваьннар экзаменаш йоацаш училище деша дӀачуэц.
Училища адрес: г. Грозный, 364029, 12 участок СГПТУ-4. Автобусаш №№ 13, 24, 23, трамвай № 5. «12 участок» яхача уж соцача кхаччалца.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 10 йолча Грозненски технически училища
ДӀАККХАЙКАДУ
1979—1980 дешара шера дешархой дӀачуэцаш хилар
УКХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕХ:
1. Электросварщикаш кулг-хара болх бераш.
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 3 шу.
2. Центральни отопленена, хинн гаьни сеташтa монтаж ю слесараш, газосварочни балхаш де а хоаш.
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 2 шу.
3. Слесараш-вентиляционникаш.
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
Образовани 8 класс. Дешара ха 2 шу.
4. Изолировщикаш.
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 76 сом.
5. Каменщикаш.
Дешара ха 1 шу. Образовани 8—10 класс.
6. Юрташка гӀишлош хьалъю мастераш.
Дешара ха 1 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 30 сом.
7. Архитектурно-гӀишлон профилагӀа бола конструкторaш-чертежникаш.
Дешара ха 1,5 шу. Образовани 10 класс. Стипенди 30 сом.

ДЕША ВОАГӀАЧОА ЭША ДОКУМЕНТАШ
Заявлени.
Дийша хилара хьакъехьа дола документ.
Вахача моттигера справка.
3×4 размер йола 4 фотокарточка.
Ваьча хана дола тешал е паспорт.
Военни билет е приписной тешал.
№ 286 йолча формагӀа йола медицински справка.
Училище шин шера деша дӀачуйнцараш тӀадувахача баракъанца, буача кхачанца паччахьалкхен чотах Ӏалашбу. городской пригородни транспорташ дола льготаш тел. Производстве дешархочо даьккхачох 50 процент училища шийгара дӀател.
Эшаш бараштa общежите моттиг лу е бетта 5 сом боарам болаш квартплата тел.
Юкъерий 8 шерен образовани а йолаш профтехучилища тӀехдика дешаш чакх а яьккха специальностах производстве болх беш бараш вузашкен техникумашкен заочнои сайрийнен шоайчоа тарарча специальностагӀа деша конкурс йоацаш дӀачуйийбу.
ТӀехдика дешаш училище чаккхьаьккхха дешархой индустриально-педагогически техникумашкен профтехобразоване институташкен деша хьежабу.
Училища адрес: г. Грозный, 364007. Заводской район, улица Социалистическая, 40, ТУ-10. Телефон 2-64-03. Трамвайш: 2, 5, 8 «Двухэтажки» яхача уж соцача кхаччалца.

КАГИРХОЙ ТЕРКАМГӀА!

№ 11 йолча Грозненски юкъерча городской профессионально-технически училище
ДӀАХОЙТ
укх профессех кердача дешара шера дешархой деша дӀачуэцаш хилар:
1. Маляр (гӀишлош еча болх бе).
2. Штукатур-облицовщик-плиточник;
3. Каменщик-бетон аькабетонни конструкцешта монтаж ю монтажник;
4. Слесарь-сантехник. газосварщик;
5. Юрташка гӀишлош хьалъю мастер.
Деша дӀаэц 15 шу даьнна а кхы боккхагӀа а бола, 8—10 классаш чаккхьаьккха бола кагий нахи мехкарийи.
Деша багӀара ханаш:
8 класс чаккхьаьккхараштa — 3 шу;
10 класс чаккхьаьккхараштa — 1 шу.
Училища кердача дешара комплекс болх беш а дешара-производственни оборудованеца дика ӀалашдьаьI а я. Дешархой мах боацаш кхачанца, обмундированеца, общежитеца Ӏалашбу, хӀаьта 10 класс чаккхьаьккхараш стипендеца а. Деша багӀача хана дешархошта производственни дешар Ӏомадеча хана бaхача балхах 50 процент боарам болаш ахча тел.
Училище деша вагӀаш льккха за къахьегама стажеца дӀалоархӀ. Юкъера профтехучилище чакх а яьккха экзаменаш дӀаеннараштa юкъера образовани профессех ялараx дола диплом дӀалу.
ТӀехдика диплом а эцаш чакхбаьнна дешархой болх баь хилара стаж йоацаш вузе деша дӀа а эц льготаш а лу царна.
Училище деша воагӀачо кьачудала деза ер документаш:
1. Директора цӀерагӀа язъяь заявлени;
2. Дийша хилара документ;
3. Вахача моттигера справка;
4. Вай ха тӀайола тешал е паспорт;
5. Фотокарточкаш (размер 4×6 йолаш);
6. Медицински справка.
Документаш дӀачуйийлу 8 сахьат даьлча денз 17 сахьат даллалца.
Училища адрес: город Грозный, Старопромысловски район, Катаяма цӀерагӀа керде поселок, Шефски улица, 23, цига ва йиш я Центральни рынкера йоагӀача №№ 4, 6, 26а, 11а йолча автобусашца Ташкала яхача уж соцача кхаччалца, е № 11 йолча автобусаца 7-гӀа лини яхача кхаччалца.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул. 92. Телефонаш: редактора — 9-24-08; редактора заместитела — 9-24-03; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийна вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; кехатий — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.
НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора 9-24-08; заместителя редактора — 9-24-03; ответственного секретаря — 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттен деношка.

СФ00129. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4670.